

58/

ΧΡΗΣΤΟΥ ΑΝΔΡΟΥΤΣΟΥ
Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου

Η ΕΚΛΟΓΗ
ΤΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΜΕΛΕΤΙΟΥ ΜΕΤΑΞΑΚΗ
ΚΑΝΟΝΙΚΩΣ
ΚΑΙ ΚΑΤΑ ΤΟΥΣ ΓΕΝΙΚΟΥΣ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥΣ
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΗ

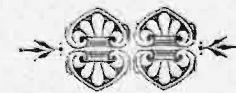

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΤΥΠΟΙΣ «ΠΡΟΜΗΘΕΩΣ»
28—Ὁδὸς Γ'. Σεπτεμβρίου—28.
1921

418

ΧΡΗΣΤΟΥ ΑΝΔΡΟΥΤΣΟΥ
Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου

Η ΕΚΛΟΓΗ
ΤΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΜΕΛΕΤΙΟΥ ΜΕΤΑΞΑΚΗ
ΚΑΝΟΝΙΚΩΣ
ΚΑΙ ΚΑΤΑ ΤΟΥΣ ΓΕΝΙΚΟΥΣ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥΣ
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΗ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΤΥΠΟΙΣ «ΠΡΟΜΗΘΕΩΣ»
28—'Οδός Γ' . Σεπτεμβρίου—28.
1921

Τὸ ζήτημα τοῦ Μητροπολίτου Μελετίου
 Μεταξάκη, ἐκλεγέντος ἐσχάτως Οἰκουμενικοῦ
 Πατριάρχου ὑπὸ συνλεύσεως λίαν ἀνωμάλως
 συντεθείσης, ἐξακολουθεῖ νὰ ἀπασχολῇ ἰσχυ-
 ρῶς τὴν κοινὴν γνώμην καὶ τὸν ἡμερήσιον
 καὶ περιοδικὸν τύπον. Οὐ μόνον ἄνδρες περὶ
 τὰ ἐκκλησιαστικά, ὡς ὑπογράφονται, εἰδικοί,
 ἀλλὰ καὶ ἄλλοι λόγιοι καὶ δὴ καὶ δημοσιο-
 γράφοι ἐρευνῶσι τὸ κῦρος τῆς ἐκλογῆς ταύ-
 της εὐρίσκοντες αὐτὴν οἱ μὲν κανονικὴν οἱ δὲ
 τούναντίον, καὶ τοὺς διῆσχυρισμοὺς αὐτῶν
 τούτους πολυειδῶς καὶ πολυτρόπως κατασκευ-
 ᾶζοντες ἀναλόγως τῶν πολιτικῶν ἢ κομματι-
 κῶν ἀντιθέσεων, ὧν οἱ γράφοντες κατὰ τὸ
 πλεῖστον ἐμφοροῦνται. Ὡς ἐκ τῆς ποικιλίας
 ταύτης τῶν γνωμῶν τὸ ζήτημα ἀντὶ νὰ ἐκκα-
 θαισθῇ ἐπισκοτιῆται ἐπὶ μᾶλλον, πολλὴ δὲ
 ἢ ἐντεῦθεν τῶν προλήψεων καὶ διαφόρων ἀπό-
 ψεων ὁμίχλη.

Ὡς ἐκ τούτου ἀναγκαζόμεθα νὰ ἐξετάσωμεν ἐν τοῖς ἑξῆς τὰ κατὰ τὴν ἐκλογὴν ταύτην, σταθμίζοντες αὐτὰ πρὸς τὴν μόνην ἀληθῆ στάθμην, ἣτοι τοὺς ἱεροὺς κανόνας.

Ἐπειδὴ δὲ ἡ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν κανόνων ἐξέτασις αὕτη δύναται νὰ γίνῃ διττῶς, εἴτε ἐπὶ τῇ βάσει τῶν κανόνων αὐτῶν καθ' ἑαυτοὺς λαμβανομένων, εἴτε κατὰ τὴν μορφήν, ἣν προσέλαβον αἱ περὶ ἐκλογῆς Πατριαρχου κανονικαὶ διατάξεις διὰ τῶν λεγομένων Γενικῶν Κανονισμῶν τοῦ 1860, εἶναι προφανῆς καὶ ἡ διαίρεσις τῆς παρούσης διατριβῆς εἰς δύο μέρη.

α) Εἰς τὴν κανονικὴν τῆς ἐκλογῆς ἀποψιν καὶ

β) εἰς τὴν κατὰ τοὺς Γενικοὺς τῶν Πατριαρχείων Κανονισμοὺς, ἐννοεῖται ὡς οὗτοι συνεπληρώθησαν μεταρρυθμισθέντες ὑπὸ τῶν Δύο τῶν Πατριαρχείων Σωμάτων τῇ εἰσηγήσει τῶν ἐν Ἀδριανουπόλει συνελθόντων ἐσχάτως ἱεραρχῶν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου.

Α'.

Ἐξετάζοντες κατὰ τὴν πρώτην ἔποψιν τὴν ἐκλογὴν τοῦ Μητροπολίτου Μελετίου στρέφομεν φυσικῶς τὸ βλέμμα εἰς τὰ ὑπὸ τῆς ἐν Νικαίᾳ πρώτης Οἰκουμενικῆς Συνόδου θεσ-

πισθέντα περὶ ἐκλογῆς ἐπισκόπων, εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν ὁποίων ὑπάγονται καὶ οἱ ἐπίσκοποι διοικητικῶν περιφερειῶν ἢ ἐπισήμων ἢ πρωτευουσῶν πόλεων, οἱ καλούμενοι Ἀρχιεπίσκοποι, Μητροπολίται ἢ Πατριαρχαί, οἱ θεῖοι δικαίω ὄντες πάντες ἴσοι. Λέγομεν τῆς ἐν Νικαίᾳ πρώτης Οἰκουμενικῆς Συνόδου, διότι ὁ περὶ ἐκλογῆς ἐπισκόπων τέταρτος κανὼν αὐτῆς εἶναι ἡ βάσις συνόλου τῆς ἐν τούτῳ Ἐκκλησιαστικῆς νομοθεσίας, ὅ,τι δὲ ἐθέσπισαν περὶ ἐκλογῆς ἐπισκόπων αἱ ἐφεξῆς Σύνοδοι εἶναι ἐπανάληψις τῆς κανονικῆς ταύτης διατάξεως τῆς ἐν Νικαίᾳ Συνόδου.

Ὁ κανὼν οὗτος ἔχει ὡς ἑξῆς : « *Ἐπίσκοπον προσήκει μάλιστα μὲν ὑπὸ πάντων τῶν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ καθίστασθαι· εἰ δὲ δυσχερὲς εἴη τὸ τοιοῦτον ἢ διὰ κατεπίγουσαν ἀνάγκην, ἢ διὰ μῆκος ὁδοῦ, ἐξ ἅπαντος τρεῖς ἐπὶ τὸ αὐτὸ συναγομένους, συμπήφων γενομένων καὶ τῶν ἀπόντων, καὶ συντιθεμένων διὰ γραμμάτων, τότε τὴν χειροτονίαν ποιῆσθαι· τὸ δὲ κῦρος τῶν γινομένων δίδοσθαι καθ' ἑκάστην ἐπαρχίαν τῷ Μητροπολίτῃ.* »

Τὰ αὐτὰ ὑφηγοῦνται καὶ αἱ ἐπιγενέστεραι Σύνοδοι, αἱ τε τοπικαὶ καὶ ἡ ἑβδόμη Οἰκουμενική.

Οὕτω ἡ μὲν τῆς Λαοδικείας θεσπίζει : « *περὶ τοῦ τοῦ ἐπισκόπου κρίσει τῶν Μητροπολιτῶν καὶ τῶν πέριξ ἐπισκόπων καθίστασθαι εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἀρχήν.* » (Κανὼν IB').

Ἡ δὲ τῆς Ἀντιοχείας : «ἐπίσκοπον μὴ χειροτονεῖσθαι δίχα Συνόδου καὶ παρουσίας τοῦ ἐν τῇ Μητροπόλει τῆς ἐπαρχίας· τούτου δὲ παρόντος ἐξάπαντος, βέλτιον μὲν συνεῖναι αὐτῷ πάντας τοὺς ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ συλλειτουργοὺς, οὓς καὶ προσήκει δι' ἐπιστολῆς τὸν ἐν τῇ Μητροπόλει συγκαλεῖν. Καὶ εἰ μὲν ἀπαντοῖεν οἱ πάντες, βέλτιον· εἰ δὲ δυσχερὲς τοῦτο εἴη, τοὺς γε πλείους ἐξάπαντος παρεῖναι δεῖ, ἢ διὰ γραμμάτων ὁμοψήφους γενέσθαι, καὶ οὕτω μετὰ τῆς τῶν πλειόνων ἤτοι παρουσίας ἢ ψήφου, γίνεσθαι τὴν κατάστασιν· εἰ δὲ ἄλλως παρὰ τὰ ὠρισμένα γίγνοιτο, μηδὲν ἰσχύειν τὴν χειροτονίαν. Εἰ δὲ κατὰ τὸν ὠρισμένον κανόνα γίγνοιτο ἢ κατάστασις, ἀντιλέγοιεν δὲ τινες δι' οἰκείαν φιλονεικίαν, κρατεῖν τὴν τῶν πλειόνων ψῆφον». (Κανὼν ΙΘ'. Ὅρα καὶ Σαρδ. καν. ΣΤ').

Καὶ ἡ τῆς Καρθαγένης : «...πολλοὶ οὖν ἐπίσκοποι συναχθέντες ἐπίσκοπον χειροτονήσουσιν. Ἄν δὲ ἀνάγκη γένηται, τρεῖς ἐπίσκοποι, ἐν οἰωδήποτε ἂν τόπῳ ᾧσι, τῷ τοῦ πρωτεύοντος παραγγέλματι χειροτονήσουσι τὸν ἐπίσκοπον. Καὶ εἴαν τις ἐν τινι ἐναντιωθῇ τῇ ἰδίᾳ ὁμολογίᾳ ἢ τῇ ὑπογραφῇ, αὐτὸς ἑαυτὸν ἀποστερήσῃ τῆς τιμῆς». (Κανὼν ΙΓ'. Παράβαλλε καὶ κανόνα ΜΘ'. καὶ Ν'. τῆς αὐτῆς Συνόδου).

Ἡ δὲ ἑβδόμη Οἰκουμενικὴ ἀποφαίνεται : «Πᾶσαν ψῆφον γενομένην παρ' ἀρχόντων, ἐπισκόπου ἢ πρεσβυτέρου, ἢ διακόνου, ἅ κ υ ρ ο ν μένειν κατὰ τὸν κανόνα τὸν λέγοντα· εἴ τις ἐπίσκοπος, κο-

σμικοῖς ἀρχουσι χρησάμενος, δι' αὐτῶν ἐγκρατῆς ἐκκλησίας γένηται, καθαιρεῖσθω, καὶ ἀφοριζέσθω, καὶ οἱ κοινωνοῦντες αὐτῷ πάντες. Δεῖ γὰρ τὸν μέλλοντα προβιβάζεσθαι εἰς ἐπίσκοπον, ὑπὸ ἐπισκόπων ψηφίζεσθαι, καθὼς παρὰ τῶν Ἀγίων Πατέρων τῶν ἐν Νικαίᾳ ὠρισταί...». (Κανὼν Γ').

Κατὰ τοὺς θεμελιώδεις τούτους κανόνας ἡ ἐκλογή τῶν ἐπισκόπων πρέπει νὰ ἀπορρέῃ ἐκ τῆς συμμετοχῆς ἢ συναινέσεως. Ἄν μὴ τοῦ συνόλου, πάντως ὅμως τῆς πλειονότητος τῶν ἐπισκόπων τῶν ὑποτελούντων ἐκκλησιαστικὴν τινα ἐπαρχίαν, ἢ διοίκησιν, ἢ περιφέρειαν, ἢ κλίμα κατὰ τὴν νεωτέραν ἐκκλησιαστικὴν ἐκφρασιν. Χηρευσάσης ἐπισκοπικῆς ἑδρας, οἱ ἐπαρχιωταὶ ἐπίσκοποι ὀφείλουσι νὰ συνέλθωσιν ἐπὶ τὸ αὐτό, τῶν μὴ δυναμένων ἐξ εὐλόγων λόγων νὰ παρευρεθῶσι γινομένων συμπῆφων, ἢτοι ἀποστελλόντων τὰς ψήφους αὐτῶν διὰ γραμμάτων. Ἡ εἰς τὴν ἐκλογικὴν ταύτην Σύνοδον παρουσία τῶν ἐπισκόπων εἶναι ἀπολύτως ἀναγκαία, καὶ ἐν ἣ δὲ περιπτώσει εἰς καὶ μόνος ἀπουσιάζει δι' ἀμέλειαν, καὶ τὰ πλήθη συναθροισθέντα ἐπιζητοῦσι τὸν διορισμὸν ποιμένος, καὶ πάλιν κρίνεται ἀναγκαῖον ὑπὸ τῆς ἐν Σαρδικῇ Συνόδου, νὰ ἀναμείνωσιν οἱ συνελθόντες τὸν καθυστεροῦντα ἀναβάλλοντες τὴν ἐκλογὴν μέχρι τῆς ἐλεύσεως αὐτοῦ.

«Ἐὰν συμβῇ, λέγει ἡ Σύνοδος αὕτη, ἐν μιᾷ

ἐπαρχία, ἐν ἣ πλεῖστοι ἐπίσκοποι τυγχάνουσιν, ἕνα ἐπίσκοπον ἀπομεῖναι κἀκεῖνος κατά τινα ἀμέλειαν μὴ βουλευθῆ συνελθεῖν καὶ συναινέσαι τῇ καταστάσει τῶν ἐπισκόπων, τὰ δὲ πλήθη συναθροισθέντα παρακαλοῖεν γίνεσθαι τὴν κατάστασιν τοῦ παρ' αὐτῶν ἐπιζητουμένου ἐπισκόπου . . . ἠγοῦμαι καλῶς ἔχειν καὶ τοῦτον ἐκδέχεσθαι ἵνα παραγένηται».

Ἐν ἡ ἐκλογή ἐπισκόπου, λέγει ἡ ἐν Ἀντιοχείᾳ Σύνοδος, γίνη παρὰ τὰ ὠρισμένα, ἤτοι ἄνευ τῆς συμμετοχῆς τῶν πλειόνων ἐπισκόπων, συνερομένων ἐξ ἅπαντος ἢ διὰ γραμμάτων συμψηφίζόντων, στερεῖται παντὸς κύρους (μηδὲν ἰσχύειν τὴν χειροτονίαν). Τὴν ἐκλογὴν θεωρεῖ ἄκυρον ὁ Βαλσαμών καὶ ὅταν ἀπουσιάσωσιν ἐκ τῆς Συνόδου πολλοὶ ἐπίσκοποι ἄνευ τινὸς πραγματικοῦ ἐμποδίου. «Τοῦ κανόνος, λέγει ὁ κανολόγος οὗτος, διοριζομένου ὑπὸ τριῶν ἐπισκόπων τὰς ψήφους γίνεσθαι, εἴπερ ἔστι δυσχερὲς πολλοῦς συνελθεῖν, ἐρωτήσῃ τις, εἰ εὐχέρειά ἐστι πολλοῦς συνελθεῖν, ἀκυρωθήσεται ἡ ψῆφος ἢ οὐ; Λύσις. Τὰ ἄνωθεν γραφέντα περὶ καθαιρέσεως ἐπισκόπου γενομένης παρὰ 12 ἐπισκόπων, ὅταν ὑπῆρχεν εὐχερὲς καὶ πλείους συνελθεῖν, ἀρκοῦσιν εἰς λύσιν τοῦ παρόντος ζητήματος.» (Σύνταγμα ἱερῶν κανόνων Ράλλη τόμος 3ος σελὶς 327). Τὰ ἄνωθεν γραφέντα, εἰς ἃ παραπέμπει ὁ Βαλσα-

μών, εἶναι τὰ περὶ καθαιρέσεως τοῦ Ἀμαθοῦντος Ἰωάννου, ἣτις γενομένη ὄχι ὑπὸ πάσης τῆς Κυπριακῆς Συνόδου ἢ τοῦλάχιστον ὑπὸ τῆς πλειονότητος τῶν μελῶν αὐτῆς, ὅπερ ἦτο εὐχερὲς, ἀλλ' ὑπὸ μόνον δώδεκα ἐπισκόπων συμπεριλαμβανομένου καὶ τοῦ προέδρου, ἠκυρώθη συνοδικῶς ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου Λουκά. (Σύνταγμα Ράλλη τόμος 3ος σελ. 324).

Σημειωτέον δὲ ὅτι, προκειμένου περὶ ἐκλογῆς Μητροπολίτου, πρέπει κατὰ τὴν ἐν Σαρδικῇ Σύνοδον νὰ μετακαλῶνται ὄχι μόνον οἱ ὑποτελεῖς ἐπαρχιωταὶ ἐπίσκοποι, ἀλλὰ καὶ οἱ ἀπὸ τῆς πλησιοχώρου ἐπαρχίας. «Χρὴ δὲ μετακαλεῖσθαι καὶ τοὺς ἀπὸ τῆς πλησιοχώρου ἐπαρχίας ἐπισκόπους πρὸς τὴν κατάστασιν τοῦ τῆς Μητροπόλεως ἐπισκόπου», (κανὼν 6ος), ὅπερ ἐρμηνεύων ὁ Βαλσαμών, παρατηρεῖ ὅτι τοῦτο γίνεται «διὰ τὸ μεγαλεῖον τοῦ Μητροπολίτου. Οὕτω γὰρ πάντῃ ἀνύποπτος ἔσται ἡ τούτου ψῆφος ὡς παρὰ πλειόνων ἀρχιερέων γενομένη». (Σύνταγμα Ράλλη τόμος 3ος σελὶς 245).

Τὸ λαϊκὸν στοιχεῖον εἴτε ὑπὸ τὴν μορφὴν τοῦ ὄχλου, εἴτε ὑπὸ τὴν μορφὴν τῶν ἀρχόντων ἢ τῶν προκρίτων ἀποκλείεται ῥητῶς ἀπὸ τῆς ἐκλογῆς τῶν ἐπισκόπων. Τὴν μὲν τῶν ἀρχόντων ἀνάμειξιν ἀποκλείει ῥητῶς ὁ 30ος τῶν Ἀποστόλων κανὼν, ἐπαναλαμβανόμενος ὑπὸ

τῆς ἐβδόμης Οἰκουμενικῆς Συνόδου, κηρυ-
τούσης ἄκρως πᾶσαν ψήφον ἐπισκόπου γινο-
μένην παρ' ἀρχόντων. (Κανὼν 3ος). Ἡ δὲ ἐν
τοῖς ἱερατικοῖς καθόλου ἐκλογικῇ ἀνάμειξις τῶν
ὄχλων ἀπαγορεύεται ὑπὸ τῆς ἐν Λαοδικεῖα Συν-
όδου ὀριζούσης «**τοὺς ἐπισκόπους κρίσει
τῶν Μητροπολιτῶν καὶ τῶν πέριξ ἐπι-
σκόπων καθίστασθαι εἰς τὴν Ἐκκλησια-
στικὴν Ἀρχὴν**». (Κανὼν IB' καὶ IF').

Βεβαίως οὐ μόνον πρὸ τῆς ἐν Νικαίᾳ Συν-
όδου, ἀλλὰ καὶ μετὰ τὸν μνημονευθέντα τέ-
ταρτον κανόνα αὐτῆς, ἐγένοντο πολλάκις ἐκ-
λογαὶ ἐπισκόπων, εἰς ἃς συμπαρίστατο προ-
τεῖνον, συναπαδεχόμενον, συνεπινεῦσον καὶ
συναινοῦν καὶ τὸ λαϊκὸν στοιχεῖον. Ἄλλ' οἱ
λαϊκοὶ οὗτοι δὲν ἦσαν δικαιῶχοι ἐπισκοπικῆς
ἐκλογῆς, ἀλλὰ συμπαρίσταντο συμβαλλόμενοι
ἀπλῶς εἰς τὴν μεγαλοπρεπεστέραν παράστασιν
καὶ ἀνάδειξιν τῆς ἐκλογῆς, οὐδαμῶς δὲ ἀσκοῦν-
τες κανονικὰ δικαιώματα ἐκλογῆς. Ὡς δὲ
παριστάμενοι δὲν συντελοῦσιν εἰς τὸν ἀπαρτι-
σμὸν τῆς κανονικῆς ἐκλογῆς, οὕτω καὶ ἐλλεί-
ποντες κατ' οὐδὲν μειοῦσι τὸ κῦρος τῆς ψήφου
μόνον καὶ δοκιμασίᾳ τῶν Μητροπολιτῶν καὶ
τῶν ἐπισκόπων, ὡς λέγουσι τὰ ἀρχαῖα χειρο-
τονικά, γινομένης ἐκλογῆς. Ἡ ἐκλογή εἶναι
ἔργον τῆς Συνόδου μόνης τῶν ἐπισκόπων,

οἵτινες διὰ τοῦτο ὑπογράφουσι μόνου τὰ σχε-
τικὰ τῆς ἐκλογῆς ὑπομνήματα.

Ταῦτα πρὸς εἰς νὰ ἔχη ὑπ' ὄψιν ὁ ἀναγνώστης,
ἵνα μὴ πλανᾶται εἰς τὰς κρίσεις αὐτοῦ, ὅταν
βλέπῃ καθόλου ἐν ταῖς ἐκλογαῖς ἐπισκόπων
τοὺς λαϊκοὺς ὅτε μὲν ἀποκλειομένους, ὅτι δὲ
συμμετέχοντας καὶ δὴ **ὑποτιθέντας, ἀξι-
οῦντας συναινοῦντας, ἐπιδοκιμά-
ζοντας** εἴτε αὐτούς, εἴτε διὰ τῶν ἐπιλέκτων
αὐτῶν μελῶν. Ἰδίως δ' ὅταν βλέπῃ μετὰ τὴν
ἄλωσιν λαϊκοὺς νὰ συμμετέχωσι τῆς ἐκλογῆς
τοῦ Πατριάρχου, εἴτε ὡς Πατριαρχικοὶ ὑπάλ-
ληλοι (οἱ λεγόμενοι ἄλλως **κληρικοὶ** τοῦ
Πατριαρχείου ἢ ὁφρικιάλοι) εἴτε ὡς **πρό-
κριτοι** (ἄρχοντες) τῆς Κωνσταντινουπόλεως,
εἴτε ὡς ἀντιπρόσωποι τῶν συντεχνιῶν, εἴτε
ὀπωσδήποτε ἄλλως. Ἡ συμμετοχὴ αὐτῶν εἶναι
δευτερεύουσα, ὁ δὲ κύριος τῆς ἐκλογῆς παρά-
γων εἶναι οἱ Ἀρχιερεῖς.

Αἱ περὶ ἐκλογῆς ἐπισκόπων παρατεθεῖσαι
κανονικαὶ διατάξεις, καθ' ἃς ἡ ἀνάδειξις ἐ-
πισκόπων πρὸς εἰς νὰ προέρχηται ἐκ τῆς ἐκ-
κλησιαστικῆς ἀρχῆς τῆς διοικούσης τὴν ὅλην
ἐκκλησιαστικὴν περιφέρειαν ἢ ἐπαρχίαν ἐν εὐ-
ρείᾳ ἐννοίᾳ, εἶναι ἀκολουθία ἅμα καὶ ἔκφρασις
τῆς δογματικῆς διδασκαλίας, ὅτι ὡς τὴν **πα-
ροικίαν** ἐκάστην, τὴν **ἐπαρχίαν**, ὡς λέγο-

μεν σήμερον ἐν στενῇ ἐννοίᾳ, ποιμαίνει ὁ ἐπίσκοπος, ὃν ὁ ἀνώτατος φορεὺς τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐξουσίας ἐν αὐτῇ, οὕτω καὶ τὸ σύνολον τῶν ἐπισκόπων, ὀφείλει πάντως νὰ συμμετέχη ἐν τῇ ἐγκαταστάσει τοῦ ἐπισκόπου, τοῦ ἀνωτάτου ἐκάστης παροικίας διοικητικοῦ ὄργανου.

Ἀλλά, θὰ εἰπωσί τινες ἐνιστάμενοι, δὲν ὑπάρχουσιν ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς Ἐκκλησίας ἐκλογαὶ Πατριαρχῶν, καὶ πρὸ τῆς ἀλώσεως καὶ ἰδίως μετ' αὐτήν, γινόμεναι παρὰ μόνων τῶν ἐν Κων)πόλει παρατυχόντων Ἀρχιερέων συμμετεχόντων ἢ μὴ καὶ τῶν πλησιοχώρων ἱεραρχῶν; Δὲν ἀναγράφεται ρητῶς ἐν τῇ μεσήλικι τῆς Ἐκκλησίας περιόδῳ, ὅτι «*συνάγονται οἱ ἐπιδημοῦντες ἐν Κων)πόλει ἀρχιερεῖς, εἰ μὲν πλείους τύχοιεν, εἰ δὲ μὴ δώδεκα, πρὸς δὲ καὶ ἀπὸ τῶν πλησιοχώρων ἐκκλησιῶν μετακεκλημένοι· εἰ δὲ μήτε ἐπιδημοῦντες τύχοιεν· μήτε ἐν ταῖς πλησιοχώροις ἐκκλησίαις ὡσιν ἀρχιερεῖς δώδεκα, κάθηνται ἐν τῷ ψηφοφορίῳ ἐξ ἀνάγκης καὶ ὀλιγώτεροι, ὅσοι ἂν εὐρεθῶσι, καὶ ἐκλέγονται εἰς Πατριαρχὴν πρόσωπα τρία κ. λ. π.*»;

Βεβαίως ὑπάρχουσι τοιαῦτα παρ' ὀλίγων ἐπισκόπων προσερχόμεναι πατριαρχικαὶ ἐκλογαί, ὅπως ὑπάρχουσι καὶ Πατριάρχαι ἐπιβάν-

τες τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου διὰ προστασίας ἀρχόντων παρὰ τοὺς ἱεροὺς θεσμούς. Ἄλλ' αἱ ἐκλογαὶ αὗται ὀφείλονται εἰς ἰὸ ὅλως ἕκτακτον καὶ ἀνώμαλον τῶν περιστάσεων. Ἐν χρόνοις, καθ' οὓς οἱ ἱεράρχαι πάντες ἦσαν ἀποκεκλεισμένοι, μὴ δυνάμενοι ὡς ἐκ τῆς Τουρκικῆς δουλείας νὰ ἐπικοινωνῶσι πρὸς ἀλλήλους καὶ νὰ ἐκτίθενται εἰς τὴν τουρκικὴν κατασκοπίαν καὶ κακοπιστίαν, ἐν χρόνοις καθ' οὓς αἱ ἀλλαξοπατριαρχίαι ἦσαν τόσον συχναί, ὥστε ἂν οἱ Ἀρχιερεῖς προὔτιθεντο νὰ συμμετάσχουσι τῆς ἐκλογῆς, ἔπρεπε οἱ πλείστοι νὰ εὐρίσκωνται διαρκῶς καθ' ὁδόν, ἐν χρόνοις, καθ' οὓς οἱ Σουλτάνοι ἀνεβίβαζον καὶ κατεβίβαζον εὐχερῶς τοὺς Πατριάρχας, δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἔχωμεν κανονικὰς ἐν πᾶσιν ἐκλογάς. Πλὴν καὶ κατὰ τὰς περιστάσεις ταύτας δὲν ἀπέλιπε τοὺς ἱεράρχας ἢ ἐπίγνωσις, ὅτι ὁ ἐπικρατῶν τρόπος τῆς ἐκλογῆς ἦτο ἀναγκαῖον κακόν, ὅτι δὲ αὐτοὶ ἦσαν οἱ δικαιοῦχοι καὶ οἱ νόμιμοι τῆς πατριαρχικῆς ἐκλογῆς παράγοντες, ὅθεν, καὶ ὁσάκις ηὐκαίρουν καὶ δὲν παρεκώλυοντο, ἔσπευδον πάντες εἰς τὴν ἐκλογὴν τοῦ Πατριαρχου.

Οὕτω τῷ 1482 ἀποθανόντος τοῦ Πατριαρχου Μαξίμου τοῦ Γ'. «*ἀκούσαντες, λέγει ὁ Μαλαξὸς τὸν θάνατον τοῦτον οἱ Ἀρχιερεῖς*

ὅλης τῆς Δύσεως καὶ τῆς Ἀνατολῆς, ἐν τῷ ἅμα ἔδραμον δραμαῖοι καὶ ἐσυνάχθησαν εἰς τὴν Μητέρα τῶν Ἐκκλησιῶν, τὴν Καθολικὴν Μεγάλην Ἐκκλησίαν, καὶ ἐξέλεξαν Πατριάρχην τὸν Μητροπολίτην Θεσσαλονίκης». (Ἱστορία Πατριαρχικῆ Κωνσταντινουπόλεως. Ἐκδ. Βόννης σελ. 127).

Ὁμοίως δὲ τῷ 1555 «Ἀκούσαντες οἱ Ἀρχιερεῖς τὸν θάνατον τοῦ Πατριάρχου Διονυσίου τοῦ Β', ἔδραμον πολλοὶ καὶ ἀπὸ τῆς Ἀνατολῆς τὸ μέρος καὶ ἀπὸ τῆς Δύσεως καὶ Συνόδου γενομένης.... ἐψήφισαν Πατριάρχην τὸν Πανιερώτατον Μητροπολίτην Ἀδριανουπόλεως κύριον Ἰωάσαφ». (Αὐτοῖσι σελίς 178 ἐξῆς). Οὐχὶ δὲ σπανίως τοῦ καιροῦ ἐπιτρέποντος συνερχόμενοι ἐν Συνόδοις οἱ ἱεράρχαι τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου ἀπεφαίνοντο ὅτι, τῆς ἐκλογῆς τοῦ Πατριάρχου πρέπει νὰ μετέχωσι πάντες οἱ Ἀρχιερεῖς τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου.

Οὕτω τῷ 1545 συνελθοῦσα μεγάλη ἐν Κωνσταντινουπόλει Σύνοδος, εἰς ἣν παρεκάθισε καὶ ὁ Πατριάρχης Ἱεροσολύμων Γερμανός, ἐξέδωκε συνοδικὸν τόμον θεσπίζοντα «ὅποιος τῶν Ἀρχιερέων βουλευθῆ με κανένα τρόπον καὶ γένη Πατριάρχης χωρὶς νὰ μαζοχθοῦν ὅλοι οἱ Ἀρχιερεῖς, Μητροπολίται Ἀρχιεπίσκοποι καὶ Ἐπίσκοποι τῆς Ἀνατολῆς, τῆς Δύσεως καὶ τῆς Πελοποννήσου

ἡγουν τοῦ Μορέως, νὰ εἶναι αὐτοκαθαίρετος τῆς ἀρχιερωσύνης καὶ τοῦ θρόνου, καὶ ἀφορισμὸν ὁ Ἡρακλείας ἐξεφώνησε μετὰ ὠμοφορίου καὶ ἐπιτραχηλίου». (Μαλαξοῦ ἐνθα καὶ ἀνωτ. σελ. 172).

Τὰ αὐτὰ συναποφαίνεται ἡ τῷ 1593 συνελθοῦσα μεγάλη Σύνοδος ἐν Κωνσταντινουπόλει κατακρίνασα τὸν τρόπον τῆς τῶν Πατριαρχῶν ἐκλογῆς, ὑπὸ μόνον παρεπιδήμων Ἀρχιερέων ἐκλεγομένων, θεσπίσασα δὲ τῇ προτάσει τοῦ Μητροπολίτου Ἀθηνῶν Θεοφάνους Καρούκη «μὴ τολμᾶν τοὺς περὶ τὴν Κωνσταντινουπόλιν Ἀρχιερεῖς μετὰ τὸ χηρεῦσαι Πατριάρχου, χειροτονεῖν ἕτερον πρὸ τοῦ συναλθεῖν πάντας τοὺς τῆς ἐπαρχίας ἢ καὶ τοὺς πλείονας» ἐπὶ ποινῇ ἀρῶν παντοίων καὶ ἀφορισμῶ τοῦ οὕτως ἐκλεγέντος. (Σάθα βιογραφικὸν σχεδίασμα περὶ τοῦ Πατριάρχου Ἱερομίου τοῦ Β' σελ. 203). Κατὰ τὸν τρόπον τοῦτον ἐκανονίσθη νὰ γίνῃ ἡ ἐκλογή τοῦ Πατριάρχου μετὰ τὸν θάνατον Γαβριήλ τοῦ Α', ἐνεργήσαντος τοῦ μνημονευθέντος Μητροπολίτου Ἀθηνῶν, ὅπως συγκληθῆ εὐρυτέρα τῶν ἱεραρχῶν Σύνοδος εἰς ἐκλογήν Πατριάρχου. (Ἐνθα καὶ ἀνωτέρω σελ. 203).

Καὶ δὲν ἐτηροῦντο μὲν καὶ ἐφεξῆς ὡς ἐκ τῶν περιστάσεων αἱ διατάξεις αὗται, ἐξ ἐναντίας «καὶ μετὰ τὴν κανονικὴν ταύτην διάτα-

ξιν (τὴν τῆς Συνόδου τοῦ 1893). λέγει ὁ μνημονευθεὶς Καρούκης, διὰ τὸ πληθυνθῆναι τὴν κακίαν ἐτόλμησέ τις καὶ διὰ παρουσίας δέκα καὶ μόνον ἀρχιερέων, μὴ ἐνεγκόντων τὴν ἐπενεχθεῖσαν αὐτοῖς βίαν τὸν τοιοῦτον θρόνον ἀρπάσαι καὶ Πατριάρχην ὀνομασθῆναι... καὶ ἐφεξῆς οὐκ ἐπαύσαντο οἱ τὰ πρότερα τολμήσαντες. ἀλλ' ὤρμησαν, παρὰ κανόνας καὶ χωρὶς τῆς τῶν ἀρχιερέων προτροπῆς καὶ ἀδείας, τῆς Πατριαρχικῆς ἀξίας ἀντέχεσθαι». (Ἐνθα καὶ ἀνωτέρω σελ. 203). Ἀλλὰ τῶν κατ' ἀνάγκην ἐκλογῶν τούτων τῶν γινομένων ὑπὸ τῶν περὶ τὴν Κωνσταντινούπολιν ἀρχιερέων κοινῇ προϋπόθεσις ἦτο, ὅτι οἱ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις Ἀρχιερεῖς, εἰ καὶ μὴ συμμετέχοντες, ἠνείχοντο ὁμως ἢ ἀνεγνώριζον καὶ ἐπεδοκίμαζον αὐτὰς ρητῶς ἢ σιωπηλῶς, μηδαμῶς διαμαρτυρόμενοι. Ἡ δὲ τοιαύτη ἔλλειψις διαμαρτυρήσεως καὶ ἡ ρητὴ ἢ σιωπηλὴ ἐποδοχὴ καὶ ἀνοχὴ τῆς ἐκλογῆς καὶ ἀναγνώρισις τοῦ Πατριάρχου εἶναι ἡ λυδία λίθος τοῦ ἐγκύρου τῆς γενομένης ἐκλογῆς ἢ περιάπτουσα εἰς αὐτὴν τὸν θρησκευτικὸν χαρακτῆρα καὶ διασώζουσα τὸ κανονικὸν κῦρος.

Ἀλλ' ἂν ἐκ τῆς παρουσίας ἢ συναιρέσεως τῶν ἐπισκόπων ἤρηται τὸ κανονικὸν κῦρος τῆς Πατριαρχικῆς ἐκλογῆς εἶναι φανερόν ὅτι,

ἡ ἐκλογὴ τοῦ Μελετίου εἶναι παντελῶς ἄκυρος, καὶ οἱ λόγοι προφανεῖς. Πρῶτον μὲν ἐκ τῶν 68 Μητροπολιτῶν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου παρίστανται μόνον 13 καὶ 5 ἀποστέλλουσι τὰς ψήφους αὐτῶν, ὡς λέγει ἡ ἐπίσημος ἔκθεσις τῶν Δύο τοῦ Πατριαρχείου Σωμάτων ἢ ἐν τῇ Ἐκκλησιαστικῇ Ἀληθείᾳ δημοσιευθεῖσα.

Ἡ πλειονότης, ἦτοι περὶ τοὺς 50 Ἀρχιερεῖς, δὲν συμμετέχουσι μῆτε παριστάμενοι μῆτε συμψηφοὶ γενόμενοι. Ἐπειτα δὲ καὶ κυρίως οἱ μὴ συμμετασχόντες οὗτοι δὲν ἀποδέχονται τὴν ἐκλογὴν, ἀλλὰ διαμαρτύρονται ἀποδοκιμάζοντες αὐτὴν ὡς ἔκθεσιμον, ἀντικανονικὴν καὶ ἄκυρον, καὶ αἱ διαμαρτυρίαι αὐτῶν αὐταὶ πρὸς τὴν ἐν Κων)πόλει Ἱερὰν Σύνοδον τῶν ἐπτὰ ἀποστελλόμεναι δημοσιεύονται καθ' ἐκάστην ἐν τῷ ἡμερησίῳ τύπῳ. Προτίθενται δέ, ὡς βλέπομεν, συνεργόμενοι κατ' αὐτὰς εἰς Θεσσαλονίκην, ἵνα καὶ ἐπισημότερον ἐκφέρωσι τὴν ἐτυμηγορίαν αὐτῶν.

Εἶναι λοιπὸν φανερόν, ὅτι ἡ ἐκλογὴ τοῦ Μελετίου γενομένη ἄνευ τῆς συμμετοχῆς, ἢ συναιρέσεως ἢ καὶ ἀνοχῆς τῆς πλειονότητος τῶν ἱεραρχῶν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου δὲν ἔχει κανονικὸν ἔδαφος, ἐφ' οὗ νὰ στηριχθῇ.

B'.

Ἄλλὰ θὰ εἶπη τις ἐνιστάμενος· ἡ ἐκλογή τοῦ Μελετίου δὲν πρέπει νὰ μετροῦται μὲ τὸν πῆχυν τῶν ἱερῶν Κανόνων τῶν μὴ ἐφαρμοζομένων κατὰ πάντα σήμερον, ἀλλ' ἐπὶ τῇ βάσει τῶν Γενικῶν Κανονισμῶν, καθ' οὓς, μεταρρυθμισθέντας τῇ εἰσηγήσει, ὡς εἴπομεν, τῶν ἐν Ἀδριανουπόλει κατὰ Μάϊον ἐ. ἔ. συνελθόντων Ἀρχιερέων τοῦ Οἴκουμ. Θρόνου, ἐγένετο καὶ ἡ ἐκλογή αὐτοῦ. Καίτοι ἡ ἐνστασις αὕτη δὲν εἶναι πολλοῦ λόγου ἀξία, διότι ἡ κανονικὴ βᾶσις εἶναι ἡ στηρίζουσα τὸ ἔγκυρον ἢ μὴ τῆς ἐκλογῆς, οἱ δὲ ἐν τῇ πράξει ἀκολουθοῦμενοι Γενικοὶ Κανονισμοὶ ἔχουσι κανονικὴν ἰσχύν, ἐὰν καὶ ἐπ' ὅσον συμφωνοῦσι πρὸς τοὺς ἱεροὺς Κανόνας, ἐν τούτοις, ἐπειδὴ ἐπὶ τῶν μεταρρυθμισθέντων Κανονισμῶν τούτων ἐστηρίχθη ἡ τοῦ Μελετίου ἐκλογή, ἀνάγκη νὰ ἴδωμεν ἂν ἐν τῇ ἐκλογῇ ταύτῃ ἐτηρήθησαν τοῦλάχιστον αἱ διατάξεις τῶν Γενικῶν τούτων Κανονισμῶν.

Κατὰ τοὺς Γενικοὺς τούτους Κανονισμοὺς πρὸς νόμιμον ἐκλογὴν Πατριάρχου ἀπαιτοῦνται οἱ ἑξῆς ὅροι.

α'.) Ὁ ἐκλεγῆσόμενος νὰ ᾖ ἐκ τοῦ συνόλου τῶν ἱεραρχῶν τοῦ Οἴκουμ. Θρόνου, «διευ-

θύνας ἐπὶ ἑπταετίαν τοῦλάχιστον ἐπαρχίαν τινὰ ἀμέμπτως, ὧν ἀδιάβλητος τὰ ἦθη ἐν τῷ πολιτεύματι, πεπαιδευμένος..... καὶ ἐκ τοῦ προτέρου αὐτοῦ βίου ἀποδεδειγμένος ἀκριβῆς φύλαξ τῶν τε θρησκευτικῶν δογμάτων καὶ τῶν ἱερῶν παραδόσεων... πατήρ πνευματικὸς πάντων τῶν τῇ Ὁρθοδόξῳ θρησκείᾳ πιστευόντων, ἐτι δὲ καὶ δεσμὸς ἐνότητος τῶν τε ὑπὸ τὸν Θρόνον αὐτοῦ διατελούντων Μητροπολιτῶν καὶ τῶν λοιπῶν ἀνεξαρτήτων Ὁρθοδόξων ἐκκλησιῶν». (Περὶ ἐκλογῆς Πατριάρχου κεφάλαιον Β'. ἄρθρ. 1ον καὶ 2ον) Τὸ ἀνήκειν τὸν ὑποψήφιον εἰς τοὺς ἱεράρχας τοῦ Οἴκουμ. Θρόνου δὲν ἀναγράφεται μὲν ῥητῶς ἐν τοῖς Γενικοῖς Κανονισμοῖς, ἐξυπακούεται ὁμως προδήλως ὑπὸ τε τῶν συμφραζομένων καὶ ὑπὸ τοῦ ὅλου πνεύματος τῶν Γενικῶν Κανονισμῶν.

β'.) Νὰ ἀποστείλωσιν οἱ ἱεράρχαι τοῦ Οἴκουμ. Θρόνου εἰς τὰ Πατριαρχεῖα «τὸ ὠρισμένον ἐσφραγισμένον δελτίον αὐτῶν περὶ τοῦ κατὰ τὴν γνώμην αὐτῶν ἀξίου ὑποψηφίου ἐκ τοῦ συνόλου τῶν τοῦ Θρόνου Μητροπολιτῶν», ὡς λέγει ῥητῶς ἡ προσκλητήριος ἐγκύκλιος τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ἢ κατ' Ὀκτώβριον σταλεῖσα.

γ'.) Νὰ συμμετάσχωσιν αὐτοπροσώπως τῆς ἐκλογῆς οἱ εἰρημένοι Μητροπολίται ἐν τε τῇ

ἐκλογικῇ συνελεύσει καὶ ἐν τῷ Πατριαρχικῷ ναῷ, «τῶν μὴ δυναμένων ἐντὸς τῆς προθεσμίας ταύτης παρευρεθῆναι ἐν τῇ βασιλευούσῃ δικαιομένων γὰ ἀναθῶσι τὴν ἐαυτῶν γνώμην καὶ ψῆφον εἰς ἄλλον ἐκ τῶν παρόντων Ἀρχιερέων διὰ τὴν ἐν τῷ Πατριαρχικῷ ναῷ κανονικὴν ἀνάδειξιν τοῦ Πατριάρχου, οὐχὶ δὲ καὶ διὰ τὴν ἐν τῇ ἐκλογικῇ συνελεύσει ψηφοφορίαν».

δ'.) Νὰ συμμετάσχη ἐν τε τῇ ἐκλογικῇ συνελεύσει καὶ ἐν τῷ ναῷ ἡ Ἱερὰ Σύνοδος, ἀποτελοῦσα προφανῶς τὸ οὐσιωδέστατον αὐτῆς συστατικόν.

ε'.) Νὰ παραστῶσιν ἀντιπρόσωποι λαϊκοὶ ἐκ πασῶν τῶν ἐπαρχιῶν τῶν ἔχουσῶν τὴν ἀναφορὰν αὐτῶν πρὸς τὰ Πατριαρχεῖα, ἐκλεγόμενοι ἐκ τῆς πρώτης στήλης τοῦ Συνταγματίου τρεῖς ἐκ τῆς δευτέρας δύο, καὶ ἐκ τῆς τρίτης εἰς, «τῆς ἐκλογῆς τῶν ἀντιπροσώπων τούτων διεξαγομένης κατὰ τὴν ἰσχύουσαν ἐν ἐκάστη ἐπαρχίᾳ τάξιν». (Ὅρα ἐκλογικὴν ἐγκύκλιον τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς 6ης Ὀκτωβρίου ἐ. ἔ.).

ς'.) Νὰ ὑπάρχωσιν αἱ δύο ἀπαραίτητοι καὶ θεμελιώδεις πάσης συνεδρίας νομίμων σωματείων προϋποθέσεις, ἤτοι α'.) ἡ ἀπαρτία καὶ β'.), ἡ ἔλλειψις πάσης βίας, πιέσεως ἢ ἐπιβολῆς.

Ἴδωμεν ἂν ἐτηρήθησαν ἐν τῇ ἐκλογῇ τοῦ Μελετίου οἱ ὅροι οὗτοι.

Ἐν πρώτοις ὁ Μελέτιος δὲν συναριθμεῖται εἰς τοὺς ἱεράρχας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου χορηματίσας Μητροπολίτης Κιτίου καὶ εἶτα Ἀθηνῶν. Ὁ ὅρος οὗτος εἶναι τοσοῦτω μᾶλλον ἀξιοσημεῖωτος, ὅσῳ τῷ 1913 προβληθείσης ἐν τῇ ἐκλογικῇ συνελεύσει πρὸς πλήρωσιν τῆς Πατριαρχικῆς ἑδρας τῆς ὑποψηφιότητος τοῦ αὐτοῦ Μελετίου, ἡ Ἱερὰ Σύνοδος παμψηφεῖ ἀπέρριψεν αὐτὴν διὰ τὸν λόγον ἀκριβῶς τοῦτον, ἦτοι διότι οὗτος δὲν ἀνῆκεν εἰς τὸ κλίμα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου. Καὶ ἐν τῇ τελευταίᾳ δὲ συνελεύσει προεβλήθη τὸ κώλυμα τοῦτο ὑπὸ τοῦ Μητροπολίτου Μετρῶν, ἀλλ' ἀπεκρούσθη ὄχι ὑπὸ τῶν ἐν τῇ συνελεύσει ἱεραρχῶν ἀλλὰ διὰ βοῆς ὑπὸ τῶν λαϊκῶν ἐκλεκτόρων.

Ὡς πρὸς τὰ λοιπὰ προσόντα τὰ ὑπὸ τοῦ δευτέρου ἀρθρου τῶν Κανονισμῶν μνημονεύόμενα σημειοῦμεν τόσον μόνον, ὅτι ὁ Μελέτιος ἄκρος Βενιζελικὸς ὢν καὶ εὐρισκόμενος εἰς ἀντίθεσιν πρὸς τε τὸν Πατριάρχην Ἱεροσολύμων Δαμιανόν, πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος, πρὸς τὴν πλειονότητα τῶν ἱεραρχῶν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου καὶ πρὸς τὴν μεγάλην μερίδα τῶν ἀντιβενιζελι-

κῶν, ἦτο παντελῶς ἀκατάλληλος ὑποψήφιος τοῦ Οἴκουμενικοῦ Θρόνου. Ἡ δὲ ἐκλογή αὐτοῦ σήμερον ἐν τῇ ὀξύτητι τῶν σχέσεων μέρους τοῦ δούλου πρὸς τὸν ἐλεύθερον Ἑλληνισμόν εἶναι ὄλως ἀσύμφορος καὶ ἐπιζημία, κινδυνεύουσα νὰ φέρῃ τὸ Ἔθνος εἰς διαίρεσιν ὀριστικήν. Χωρὶς νὰ θελήσωμεν νὰ διαμφισβητήσωμεν τὰ οἰαδήποτε ἄλλα τοῦ Μελετίου προσόντα παρατηροῦμεν τόσον μόνον ὅτι, οἰανδήποτε ἀξίαν καὶ ἂν ἔχῃ ὁ Μελέτιος, «**δεσμὸς ὁμῶς ἐνότητος**, ὡς θέλουσι τὸν Πατριάρχην οἱ Γενικοὶ Κανονισμοί, τῶν τε ὑπὸ τὸν θρόνον αὐτοῦ διατελούντων Μητροπολιτῶν καὶ τῶν λοιπῶν ἀνεξαρτήτων Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν» δὲν εἶναι δυνατόν νὰ καταστῇ σήμερον οὗτος.

Ὡς πρὸς τὸν δεύτερον ὅρον, τὸν περὶ τῆς ἀποστολῆς ψηφοδελτίων παρὰ τῆς ἱεραρχίας, εἶναι περιττὸν νὰ γίνῃ λόγος, διότι ἐκ τῶν 68 ζώντων Ἀρχιερέων τοῦ Οἴκουμενικοῦ Θρόνου ὀλίγα μόνον ψηφοδέλτια παρουσιάσθησαν ἐν τῇ συνελεύσει, οἱ λοιποὶ δὲν ἀπέστειλαν τοιαῦτα. Ἡ σημασία τῶν ψηφοδελτίων καθόλου δὲν πρέπει νὰ ὑποτιμᾶται, θεωρουμένων τούτων ὡς προτάσεων ἀπλῶν ὑποψηφίων διὰ τὸν Πατριαρχικὸν Θρόνον, ὡς μυριάκις λέγεται καὶ κατὰ κόρον ἐπαναλαμβάνεται. Διότι, εἰ

καὶ οἱ Γενικοὶ Κανονισμοὶ ἔχουσιν ἑλλιπῶς ὡς πρὸς τοῦτο, καθόσον Ἀρχιερεῖς λαβόντες τὴν πλειοψηφίαν τῶν ἱεραρχῶν ἐν ψηφοδελτίοις ἀποτυγχάνουσιν εἶτα ἐν τῇ τελικῇ ἐκλογῇ, ἐκλεγομένου Πατριάρχου τοῦ μηδὲν πολλάκις ψηφοδέλτιον λαβόντος, προστεθέντος δὲ εἶτα ἐν τῇ συνελεύσει, πάντως ὁμοῦς ἢ ἀποστολῇ ψηφοδελτίων διασώζουσα ἐν μέρει τὸ σύμψηφον τῶν ἱερῶν κανόνων περιάπτει ἐκκλησιαστικὸν χαρακτῆρα εἰς τὴν ἐκλογήν, τῶν λαϊκῶν μελῶν τῆς συνελεύσεως μὴ δικαιουμένων νὰ ἐγγράψωσιν ἐκλεξιμούς. Ὁ κατάλογος τῶν εἰς τὸ Πατριαρχικὸν ἀξίωμα ἐκλεξιμῶν εἶναι ἀποκλειστικὸν ἔργον τῆς ἱεραρχίας, «**ἐὰν δὲ τινες ἐκ τοῦ Συλλόγου τῶν λαϊκῶν μελῶν ἤθελον προτείνειν καὶ ἄλλα τινα ἄτομα... ἄξια τοῦ Θρόνου, καὶ ταῦτα ἐὰν ἐγκριθῶσιν ὑπὸ τοῦ ἐνὸς τρίτου τοῦ Συλλόγου τῶν ἐν τῇ συνελεύσει κληρικῶν μελῶν συγκαταριθμηθήσονται μετὰ τῶν ἐκλεξιμῶν**». (Περὶ ἐκλογῆς Πατριάρχου κεφ. Α΄, ἄρθρ. 6ον).

Ὡς πρὸς τὸν τρίτον ὅρον τὸν περὶ συμμετοχῆς τῶν ἀρχιερέων ἐν τῇ ἐκλογῇ περιττὸν νὰ σημειώσωμέν τι, διότι ἡ παρουσία 13 μόνον ἀρχιερέων ἐκ τοῦ ὅλου ἀριθμοῦ τῶν 68 τῶν ὀφειλόντων νὰ παραστῶσι καθίστησι καταφανῆ τὸν ἀντικανονικὸν τῆς ἐκλογῆς χαρακτῆρα. Εἰ-

ναι δὲ ἡ ἀπουσία αὕτη τοσοῦτω μᾶλλον ἀξιοθρήνητος ὅσῳ, ὡς εἶπομεν, οἱ ἀρχιερεῖς λαβόντες τὴν κλήσιν κατὰ Ὀκτώβριον, ἐζήτησαν τὴν ἀναβολὴν τῆς ἐκλογῆς ἐπὶ μικρόν, ὅπως δυνηθῶσιν αὐτοπροσώπως νὰ μετᾶσχῶσιν αὐτῆς. Τὰ Δύο Σώματα οὐ μόνον ἀπέρριψαν τὴν μικρὰν ταύτην ἀναβολήν, ἀλλὰ δὲν ἀνεκοίνωσαν τοῦτο εἰς τοὺς ἱεράρχας, μὴ ἐκτελέσαντα τὴν ἀπόφασιν, ἣν περὶ τούτου ἀπὸ κοινοῦ ἔλαβον, καθ' ἣν, «*μὴ γενομένης δεκτῆς τῆς ἀναβολῆς, ἦσαν ὑποχρεωμένοι νὰ φθάσωσι κατὰ τὴν ταχθεῖσαν ἡμέραν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν*».

Ὡς πρὸς τὸν τέταρτον ὅρον ἀναντίρρητον οἷα ἡ συμμετοχὴ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ἐν τῇ ἐκλογικῇ συνελεύσει εἶναι ἀπολύτως ἀναγκαία. Πλὴν ἡ Ἱερὰ Σύνοδος ἀκούουσα τῆς φωνῆς τῶν ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ἀρχιερέων τοῦ Οἴκουμ. Θρόνου αἰτουμένων, ὅπως ἀναβληθῇ ἐπὶ μικρόν ἡ ἐκλογικὴ συνέλευσις καὶ φοβουμένη μὴ «*ὁ δὲ ἀντικανονικῆς ἐκλογῆς ἐκλεγῆσόμενος, ἀποκήρυκτος γένηται παρὰ τῆς πλειονότητος τῶν ἱεραρχῶν τοῦ κλήματος τοῦ Οἴκουμ. Θρόνου, παρὰ δὲ τῶν ὀρθοδόξων αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν μὴ ἀναγνωρισθῆ*», ὡς εἶπεν ἐν τῇ συνεδρίᾳ τῆς 23 Νοεμβρίου 1921 ὁ Μητροπολίτης Κυζίκου, ἔγνω νὰ ἀπόσχῃ τῆς ἐκλογῆς, μέχρις οὗ ἡ ἐκ-

λογικὴ συνέλευσις καταρτισθῇ συμφώνως πρὸς τοὺς θεῖους καὶ ἱεροὺς κανόνας. Τοῦτο δὲ τοσοῦτω μᾶλλον, ὅσῳ τὰ Δύο Σώματα δὲν ἀνεκοίνωσαν, ὡς προείπομεν, εἰς τοὺς ἱεράρχας τῶν ἐπαρχιῶν, τὴν ἀπόρριψιν τῆς περὶ ἀναβολῆς αἰτήσεως αὐτῶν, πιεζόμενα ὑπὸ λαϊκῶν ἐκλεκτόρων, καταλαβόντων τὴν αἴθουσαν τῶν Πατριαρχῶν καὶ ἐκ παραλλήλου συνεδριαζόντων, ἵνα μὴ, ἀφικνουμένων τῶν ἱεραρχῶν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, ματαιωθῶσι τὰ σχέδια αὐτῶν.

Τὴν ἀποχὴν τῶν 7 Συνοδικῶν ἐπηκολούθησαν δεινὰ παραπτώματα. Οἱ ἀπομείναντες τέσσαρες συνοδικοὶ ἔπαυσαν αὐτοὶ τὴν πλειονοψηφίαν τῶν ἐπτὰ διορίσαντες, τῇ ἐπιβολῇ τῶν λαϊκῶν ἐκλεκτόρων ἐν ἐκλογικῇ συνελεύσει συνεδριαζούσῃ, παρὰ πάντα νόμον καὶ κανόνα τοὺς ἀντικαταστάτας αὐτῶν ἐκ τῶν αὐτόθι παρευρεθέντων ἀρχιερέων, χωρὶς νὰ προσείδωσι κἄν εἰς τὸ Συνταγμάτιον τὸ καθορίζον τὴν τῶν συνοδικῶν σειρὰν. Διὰ τὸ φοβερὸν τοῦτο παράπτωμα εἶναι ἀναντιρρήτως ὑπόλογοι πρὸ τοῦ κανονικοῦ σώματος τῆς ἱεραρχίας. Πρὸς τοῦτο, κατὰ τὴν ἐπίσημον ἔκθεσιν, τὰ ἐναπομείναντα μέλη τῆς Ἱερᾶς Συνόδου εἶχον συναινοῦντα καὶ τὰ λαϊκὰ μέλη τῶν Δύο Σωμάτων καὶ τὴν συμβουλευτικὴν γνώμην

τῶν παρεπιδημούντων ἱεραρχῶν. Ἐλλὰ τὰ μὲν λαϊκὰ μέλη τοῦ Συμβουλίου δὲν εἶχον τὸ δικαίωμα νὰ ἀποφανθῶσι περὶ ἀντικαταστάσεως συνοδικῶν, ζητήματος ἐξερχομένου προφανῶς τοῦ κύκλου τῆς ἀρμοδιότητος αὐτῶν, οἱ δὲ παρευρεθέντες ἀρχιερεῖς δὲν ὄφειλον νὰ ἐκφράσωσι γνώμην περὶ ἀπολύσεως συνοδικῶν, ἀφ' οὗ τὰς θέσεις αὐτῶν ἔμελλον νὰ καταλάβωσιν αὐτοί. Καὶ ἠγέρθη μὲν ἐν τῇ ἐκλογικῇ συνελεύσει ὑπὸ τῶν ἐκ τῶν συμβούλων Ἁ. Ἰωαννίδου ἔνστασις κατὰ τῆς ἀντικαταστάσεως ταύτης τῆς Συνόδου, ἀλλ' ἦτο ἀδύνατον ἐν τοιαύτῃ συνελεύσει νὰ εἰσακουσθῇ ἢ φωνῇ αὕτη, καὶ νὰ ἐξετασθῇ ἢ κανονικῇ τοῦ ζητήματος ὄψις.

Ἡ ἐλαφρότης, μεθ' ἧς οἱ τέσσαρες ἀπομείναντες συνοδικοὶ προέβησαν εἰς τὴν ἀπόλυσιν ταύτην τῶν ὀκτὼ συνοδικῶν, ἔχει βεβαίως βαθυτέρας τὰς αἰτίας, ὀφειλομένη εἰς τὴν ἔλλειψιν ἐπιγνώσεως τῆς σημασίας τοῦ συνοδικοῦ ἀξιώματος τὴν ἐπικρατοῦσαν κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἐν τοῖς Πατριαρχείοις. Τῷ ὄντι οἱ περὶ τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην φαντάζονται ἀπὸ τινῶν ἐτῶν τὴν συνοδικὴν λειτουργίαν ὄχι ὡς ἐξάσκησιν ὑπερτάτης ἐκκλησιαστικῆς ἐξουσίας συνδεδεμένης ἀναποσπástως μετὰ τῆς ἀρχιερωσύνης, ἀλλ' ὡς τινα ἐπιδη-

μίαν εἰς τὰ τοῦ οἴκου αὐτῶν, ἦν ὅταν νομίσωσιν ἀνιαράν, σπεύδουσι νὰ ἀπαλλαγῶσιν αὐτῆς ἀποδιώκοντες τοὺς ὀχληροὺς ἐπισκέπτας καὶ ἐκδίδοντες ἀπολυτήρια πιπτάκια συνοδικῶν. Ἐλλὰ τὸ ἐδρεύειν ἐν τῇ Συνόδῳ εἶναι, ὡς εἴπομεν, ὑπέρτατον καὶ οὐσιωδέστατον τοῦ ἐπισκοπικοῦ ἀξιώματος λειτουργήμα, οὔτινος ἢ παρεμπόδισις ἀνάγκη νὰ συνεπάγῃται κανονικὰς ἐπιτιμίας, ὄν τρόπον καὶ ἡ ἀδικαιολόγητος παράλειψις αὐτοῦ.

Ὡς δὲ οὐδεὶς δύναται νὰ παρεμποδίσῃ αὐθαιρέτως τὸν ἱεράρχην ἀπὸ τῆς ἀσκήσεως τῶν διδακτικῶν καὶ τῶν λειτουργικῶν αὐτοῦ καθηκόντων, οὔτω καὶ οὐδεὶς δικαιούται νὰ παρακωλύσῃ τὴν ἄσκησιν τῆς διοικητικῆς αὐτοῦ ἐξουσίας ἐν τῇ καθόλου ἐκκλησιαστικῇ περιφερείᾳ. Καὶ αὕτη καὶ ἐκεῖνα καταργοῦνται μόνον διὰ καταδικαστικῆς πράξεως, ἢτοι δι' ἄρσεως ἢ ἀναστολῆς τῆς καθόλου ἀρχιερατικῆς ἐνεργείας. Καὶ αἱ μὲν ἄλλαι συνοδικαὶ ἀπολύσεις ἔχουσι τοῦτο τοῦλάχιστον τὸ ἐλαφρυντικόν, ὅτι ἐξεδόθησαν ὑπὸ Πατριαρχῶν **συνεπινευούσης** τῆς Συνόδου, ἀλλ' ἡ παροῦσα ἀντικατάστασις τῆς πλειοψηφίας τῆς Συνόδου ὑπὸ τῶν τεσσάρων αὐτῆς μελῶν, οὐδὲν ἕτερον ἔχουσα προηγούμενον, θὰ παραμῆνῃ μοναδικῇ ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς Ὁρθοδόξου

Ἐκκλησίας. Κακῶς δὲ ἐπεκαλέσθησαν οἱ ἐν τῇ συνελεύσει τὴν ὑπὸ τοῦ Ἰωακείμ τοῦ Γ' ἀντικατάστασιν τῶν ὀκτὼ συνοδικῶν, ἦτις προφανῶς οὐδεμίαν ἔχει ἀναλογίαν πρὸς τὸ σημερινὸν πραξικόπημα, διότι τότε ἐπρόκειτο περὶ συνοδικῶν, οἵτινες περιελθόντες εἰς προσωπικὴν ρῆξιν μετὰ τοῦ Πατριάρχου δὲν ἠδύναντο προδήλως νὰ συνεργασθῶσι μετ' αὐτοῦ, ὃν ἄλλως ἐκήρυξαν ἔκπτωτον τοῦ θρόνου. Οὕτω δὲ τῆς κρίσεως ἐπὶ μῆνας παρατεινομένης, ὑπελείπετο ὡς ἡ μόνη διέξοδος δυοῖν θάτερον, ἢ ἡ ἀπομάκρυνσις τοῦ Πατριάρχου, ἢ ἡ ἀπόλυσις τῶν συνοδικῶν, ἦτις καὶ ἐγένετο συνεργούσης τῆς Πύλης. Καὶ ἡ μὲν ἀπομάκρυνσις τοῦ Πατριάρχου δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ κατορθωθῇ, ἅτε πρὸς τοῦτο ἀπαιτουμένης τῆς πλειοψηφίας τῶν Δύο Σωμάτων, ἦτοι 14 μελῶν, ἢ δὲ ἀναγκαία καταστάσα ἀπόλυσις τῶν 8 συνοδικῶν ἐπεβλήθη ὑπὸ τῆς Πύλης **ὑπ' εὐθύνην** τοῦ Πατριάρχου, ὑφ' οὗ καὶ ἐξητήθη.

Ὅτι δὲ καὶ ὁ πέμπτος ὅρος δὲν ἐτηρήθη εἶναι φανερόν, διότι ἐκ τῶν λαϊκῶν ἀντιπροσώπων τῶν συμποσουμένων περὶ τοὺς 260 παρέστησαν 91 μόνον, ἦτοι κατὰ τὴν ἐπίσημον ἔκθεσιν τῆς Ἐκκλ. Ἀληθείας 8 λαϊκοὶ σύμβουλοι, 44 ἀντιπρόσωποι τῶν ἐπαρχιῶν, 12

τῆς πρωτεύουσης καὶ 27 τῶν συντεχνιῶν καὶ συστημάτων τῆς πρωτεύουσης.

Οἱ πλεῖστοι τούτων δὲν ἐξελέγησαν ὑπὸ τῶν ἐπαρχιωτῶν αὐτῶν κατὰ τὴν ἀνέκαθεν ἐπικρατοῦσαν ἐν ἐκάστη ἐπαρχίᾳ τάξιν, ὡς ἀπῆται ἢ μνημονευθεῖσα ἐγκύκλιος τῆς Συνόδου, ἀλλὰ μετὰ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν προερχομένων Χριστιανῶν. Καὶ ἂν μὲν ἐξελέγοντο ἐν Κωνσταντινουπόλει οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν Κεμαλοκρατουμένων ἐπαρχιῶν, τὸ πρᾶγμα θὰ ἦτο ἀνεκτόν. Ἀλλὰ παρὰ πάντα λόγον καὶ νόμον ἐξελέγησαν ἐν Κωνσταντινουπόλει οἱ ἀντιπρόσωποι καὶ τῶν ἄλλων ἐπαρχιῶν, μηδαμῶς συμμετεχουσῶν αὐτῶν, τινὲς δὲ καὶ ἐξελέγησαν ὑπ' αὐτῆς τῆς συνελεύσεως.

Ὁ ἕκτος καὶ τελευταῖος ὅρος εἶναι, νὰ ὑπάρχωσιν αἱ δύο προϋποθέσεις πάσης νομίμου ἐκλογῆς, ἦτοι νὰ ὑπάρχη **ἀπαρτία** νὰ ἐλλείπη δὲ πᾶσα βία, πίεσις ἢ ἐπιβολή. Καὶ ἡ μὲν ἔλλειψις **ἀπαρτίας** εἶναι προφανῆς, διότι ἐκ τῶν 273 ἐκλεκτόρων, εἰς οὓς ὄφειλε νὰ ἀνέλθῃ ὁ ἀριθμὸς τῶν μελῶν τῆς συνελεύσεως, παρευρέθησαν μόνον 104 κατὰ τὴν ἐπίσημον τῶν Πατριαρχείων ἔκθεσιν. Οἱ Γενικοὶ Κανονισμοὶ ἐν ἄλλαις περιπτώσεσι ζητοῦσι πρὸς ἀπαρτίαν τὰ δύο τρίτα τῶν μελῶν. Οὕτως ἡ μεγάλη ἐπι-

τροπή ή συντάξασα τοὺς Κανονισμοὺς δὲν δύναται νὰ συνεδριάσῃ ἐν ἀπουσία πλέον τοῦ ἐνὸς τρίτου τῶν μελῶν μὴ θεωρουμένη **πλήρης** (Κεφ. Α' ἄρθρ. 7). Περὶ δὲ τῶν ἐργασιῶν τοῦ Μικτοῦ Συμβουλίου λέγεται: «**πᾶσα συνεδρίασις ἔχουσα τὰ δύο τρίτα τῶν μελῶν εἶναι πλήρης**». (Κεφάλαιον Β' ἄρθρον 9). Ὁμοίως δὲ τὰ δύο τρίτα πρὸς ἀπαρτίαν ἀπαιτοῦνται καὶ ἐν περιπτώσει παύσεως τοῦ Πατριάρχου ὑπὸ τῶν Δύο Σωμάτων (περὶ ἐκλογῆς Πατριάρχου κεφ. Α' ἄρθρ. 12). Οὕτω δὲ ἀπὸ τοῦ 1860 μέχρι τοῦ 1913 καθ' ὃν χρόνον συνήλθον ἐν ὄλῳ 13 ἐκλογικαὶ συνελεύσεις, οὐδέποτε ἐτέθη ζήτημα ἀπαρτίας, διότι εἰς ἐκάστην συνέλευσιν παρευρίσκοντο πάντοτε πολὺ πλείονα μέλη τῶν δύο τρίτων. Οἱ Γενικοὶ Κανονισμοὶ γράφουσιν, ὅτι ἐν τῇ ἐκλογικῇ συνελεύσει **«συναθροίζονται ἅπαντες»** οἱ ἐκλέκτορες.

Ἄλλ' ἐν τῇ προκειμένῃ περιπτώσει οὐ μόνον τὰ δύο τρίτα δὲν παρέστησαν, ἀλλ' οὐδὲ ἡ ἀπόλυτος πλειοψηφία, ἤτοι τὸ ἡμισυ πλέον ἐνός, ὑπῆρξεν, ἡ κοινὴ βᾶσις τῆς ἀπαρτίας παντὸς σωματείου. Ἐν ταῖς παρομοίαις περιπτώσεσιν ἀναβάλλονται συνήθως αἱ συνεδρίασις κηρυττομένου διὰ τοῦ τύπου, ὅτι ἐν τῇ προσεχεῖ συνεδριάσει ἡ ἀπαρτία θὰ ἀποτελεσθῇ, ὅσα δῆποιε καὶ ἂν παραστῶσι μέλη. Ἄλλ' οἱ ἐκ-

λέκτορες τοῦ Μελετίου δὲν ἠδύναντο νὰ πληρώσωσι τὸν τύπον τοῦτον ἀναβάλλοντες τὴν ἐκλογὴν ἐκ φόβου μὴ διασπασθῶσιν.

Ἄσπρητικοὶ δὲ ἂν μὴ γελοῖοι αὐτόχρομα ἀπεδείχθησαν οἱ ἐν τῇ συνελεύσει διίσχυρισμοί, ὅτι ἡ ἀπαρτία πρέπει νὰ ὑπολογίζηται ἐπὶ τῇ βᾶσει οὐχὶ τοῦ συνόλου τῶν ἐκλογέων, ἀλλὰ τῶν ἐκλεγέντων μελῶν τῆς συνελεύσεως. Τοῦτο ἀκριβῶς ἀποφασίσασα ἐπὶ Βούλγαρη τῷ 1874 ἡ ἑλληνικὴ Βουλὴ ἑτερομάτισε κακῶς τὸν βίον αὐτῆς, ἀκυρωθεῖσων ἀπασῶν τῶν πράξεων αὐτῆς, τῆς περιφρονησάσης τὸν ὑπολογισμὸν τῆς ἀπαρτίας.

Περὶ τῆς ἀπαρτίας ἡ μνημονευθεῖσα ἐπίσημος ἐκθεσις τῶν Πατριαρχείων, ἡ ἐν τῇ «Ἐκκλησιαστικῇ Ἀληθείᾳ» δημοσιευθεῖσα, λέγει ἐπὶ λέξει τὰ ἑξῆς.

«**Ἡ Συνέλευσις ποιουμένη χρῆσιν τοῦ ὑπὸ τῶν Δύο Σωμάτων ἐκχωρηθέντος αὐτῇ δικαιώματος περὶ τὸ ζήτημα τῆς ἀπαρτίας καὶ λαβοῦσα ὑπ' ὄψιν, τὸ μὲν δῆλωσιν τοῦ Σεβασμιωτάτου Τοποτηρητοῦ, ὅτι τὸ δικαίωμα τῆς ἐκλογῆς ἀντιπροσώπων ἀπὸ μέρους τῶν Ἑλληνοκρατουμένων ἐπαρχιῶν ἐδόθη ὑπὸ αἵρεσιν, ὅτι θὰ ἐγέκρινε τοῦτο καὶ ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις, ὑφ' ἣν πολιτικῶς ὑπάγονται αἱ ἐπαρχίαι αὗται, καὶ ἐπομένως ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν δὲν πρέπει νὰ ληφθῇ ὑπ' ὄψιν εἰς**

τὸν καθορισμὸν τῆς ἀπαρτίας, τὸ δὲ ὅτι ἐκ ληφθέντων γραμμάτων ἰδιωτικῶν παρὰ πολλῶν ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ταύταις ἱεραρχῶν καταφαίνεται, ὅτι οὐχὶ οἰκεία βουλήσει ἀπέχουσι τῆς Συνελεύσεως, τοῦθ' ὅπερ ἐπαναλαμβάνομενον θὰ διακρινῆται τὴν κατὰ τὰς ἐπαρχίας διὰ τῆς ἐπ' ἀπειρον ἀναβολῆς τῆς Πατριαρχικῆς ἐκλογῆς, ἐκήρυξεν ἐαυτὴν ἐν ἀπαρτίᾳ καὶ προέβη εἰς τὸν προσωπικὸν αὐτῆς καταρτισμὸν διὰ τῆς ἐξελέγξεως τῶν ἐνστάσεων».

Πάντα ταῦτα εἶναι ἀσύστατα καὶ ἄρδην ἐσφαλμένα. Ἐν πρώτοις τὸ δικαίωμα τῆς ἐξελέγξεως τῆς ἀπαρτίας δὲν εἶναι ἐκχωρητὸν δυνάμενον δηλ. ὑπὸ τῶν Δύο Σωμάτων νὰ μεταβιβασθῆ εἰς τὴν ἐκλογικὴν συνέλευσιν, καὶ δι' ἄλλους λόγους, οὓς σήμερον παρατρέχομεν, καὶ κυρίως διὰ τὸν βαρυσήμαντον, ὅτι οὕτω καθίσταται κριτῆς ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων, ὑπὸ μόνῃς τῆς Ἱερᾶς Συνόδου δυνάμενων νὰ κριθῶσιν, καὶ τοιοῦτον εἶναι ἡ ἐξέλεξις τῆς συμμετοχῆς τῶν ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ἱεραρχῶν, τῶν κατὰ τοὺς κανόνας δικαιούχων τῆς Πατριαρχικῆς ἐκλογῆς, ἢ ὅλως ἀναρμόδια εἰς τοῦτο λαϊκὴ συνάθροισις.

Τὰ περαιτέρω λεγόμενα εἶναι φυσικὴ ἀκολουθία τῆς ἐκχωρήσεως ταύτης. Ὁ ἀναρμόδιος οὗτος κριτῆς τὴν ἀπουσίαν τῶν ἀρχιε-

ρέων ἐν τῇ Συνελεύσει κατὰ κοσμικὸν ὅλως τρόπον κρίνων ἐκλαμβάνει ὡς πάντῃ ἀσήμαντον, μὴ δυναμένην τὸ παράπαν νὰ ἐπιδράσῃ ἐπὶ τὴν ἐκλογὴν, ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι οὗτοι δὲν προσέρχονται «βία ὑπεύκοντες καὶ ἀλλοτρίᾳ βουλήσει ὑπουργοῦντες». Ἄλλ' οἱ ἀρχιερεῖς εἶναι οἱ δικαιοῦχοι τῆς ἐκλογῆς, ὧν ἀπουσιάζόντων μὲν ἢ μὴ συμψηφιζόντων κατὰ τοὺς κανόνας, δὲν δύναται νὰ χωρήσῃ νομίμως ἡ ἐκλογή, διαμαρτυρομένων δέ, ἢ μὴ ἀναγνωρίζόντων, δὲν ἔχει ἰσχὺν ἡ ἐκλογή. Ὅπως δὲ ἐπιτροποὶ ναοῦ ἐν ἀπουσίᾳ ἱερέων δὲν δύναται νὰ διατάξωσι τὴν λειτουργίαν διορίζοντες πρὸς τοῦτο λαϊκοὺς, ὅπως λαϊκὸς δὲν δύναται νὰ προσφέρῃ τὴν ἱερὰν κοινωνίαν εἰς κινδυνεύοντα ἐλλείψει ἱερέως παραλαμβάνων αὐτὴν ἐκ τῆς Ἱερᾶς Τραπέζης, οὕτω καὶ λαϊκοὶ δὲν δύναται νὰ προβῶσιν εἰς ἐκλογὴν ἐπισκόπου, ἧς μόνοι ἔγκυροι καὶ ἀποκλειστικοὶ παράγοντες κατὰ τοὺς κανόνας εἶναι, ὡς εἶδομεν, οἱ ἐπίσκοποι. Τὸ σημεῖον τοῦτο εἴτε μὴ θέλουσα, εἴτε μὴ δυναμένη νὰ ἐννοήσῃ ἡ ἐκλογικὴ Συνέλευσις ἔσπευσε «νὰ κηρύξῃ ἐαυτὴν ἐν ἀπαρτίᾳ», ἐν ᾗ ἔλιπε τὸ κύριον τῆς ἀπαρτίας στοιχεῖον, μὴ παρισταμένων τῶν ἐπισκόπων τῶν κατὰ τοὺς κανόνας τῆς ἐκλογῆς δικαιούχων.

Ἡ διαγωγὴ αὕτη τῆς ἐκλογικῆς Συνελεύ-

σεως εἶναι ἐν μέρει εὐνόητος, ὀφειλομένη εἰς τὸ ἀπὸ τοῦ 1860 καθεστῶς, καθ' ὃ οἱ Πατριαρχαι ἐξελέγοντο ψηφίζόντων ἐξ ἴσου ἱεραρχῶν καὶ λαϊκῶν, μὴ δοθείσης ἀφορμῆς νὰ διακριθῇ ἢ προνομιοῦχος θέσις τῶν ἱεραρχῶν ἐν τῇ ἐκλογῇ, ἢ καὶ κατ' αὐτοὺς τοὺς Γενικοὺς Κανονισμοὺς πάντοτε, ὡς εἶδομεν, ὑφισταμένη. Ἄλλὰ τὸ καθεστῶς τοῦτο, εἰ καὶ ἐξ ἐπόψεως τῶν ἱερῶν κανόνων ἔχει πλημμελῶς, ἐδικαιολογεῖτο μὲν ὡς βία καὶ ἐπιβολῇ τῶν περιστάσεων ἐπιβληθέν, ἐκαλύπτετο δὲ πάντως ὑπὸ τῶν χαρακτήρα συμβολαίου μεταξὺ Πύλης καὶ Πατριαρχείων φερόντων Κανονισμῶν, ὧν ἢ ἐφαρμογὴ ἠδύνατο καὶ βία ὑπὸ τῆς Πύλης νὰ ἐπιβληθῇ. Τοῦναντίον σήμερον οἱ ἐν τοῖς Πατριαρχείοις διακόψαντες τὰς πρὸς τὴν Πύλην σχέσεις καὶ ἀποινάξαντες τὸν ἐν τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς πράγμασι τουρκικὸν ζυγὸν καὶ ἀποφασίσαντες ἐρεξῆς νὰ ἐπανέλθωσι εἰς τὴν ἐλευθερίαν καὶ εἰς τὴν ἰσχὺν τῶν κανόνων, καθὰ ἄλλως ὄφειλον, εἶναι ὑποχρεωμένοι φυσικὰ νὰ ἐφαρμόσωσιν αὐτοὺς καθ' ὅλην αὐτῶν τὴν σημασίαν καὶ τὴν ἔκτασιν, καὶ ταῦτα προκειμένου περὶ διατάξεων θεμελιωδῶν, οἷα ἢ περὶ ἐκλογῆς ἐπισκόπων.

Τὸ αὐτὸ ρητέον καὶ περὶ τῶν λαϊκῶν ἀντιπροσώπων τῶν Ἑλληνικῶν ἢ Ἑλληνοκρα-

τουμένων χωρῶν, εἰς ἃς τὸ δικαίωμα τῆς ἀντιπροσωπείας παρεχωρήθη, ὡς λέγει ἡ ἐπίσημος ἔκθεσις, ἐξαρτηθὲν ἐκ τῆς ἀποδοχῆς τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως. Πρῶτον μὲν δὲν ἐννοοῦμεν τοιαύτην ὑπὸ ὄρους παραχώρησιν. Ἄν δικαιοῦνται νὰ συμμετάσχωσι τῆς Πατριαρχικῆς ἐκλογῆς αἱ ἐπαρχίαι αἱ ἔχουσαι ἀναφορὰν πρὸς τὰ Πατριαρχεῖα, τὸ δικαίωμα τοῦτο τῆς συμμετοχῆς εἶναι τότε ἀπόλυτον, ἐφ' ὅσον αἱ ἐπαρχίαι ἐξακολουθοῦσι νὰ τηρῶσι τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς πρὸς τὰ Πατριαρχεῖα δεσμούς. Καὶ ὑποτιθεμένου δὲ ὅτι τὸ δικαίωμα τοῦτο ἐδόθη ὑπὸ **αἵρεσιν**, πάλιν τὰ πράγματα δὲν εἶναι ἐν τάξει. Πρῶτον μὲν τὸ αἰρετὸν τοῦτο ἔπρεπε νὰ στηρίζεται ἐπί τινος πράξεως ἐπισήμου, καὶ οὐχὶ ἐπὶ προφορικῆς δηλώσεως τοῦ Τοποτηρητοῦ, νὰ σημειωθῇ δὲ καὶ ἐν τῇ μνημονευθείσῃ ἐκλογικῇ ἐγκυκλίῳ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, τῇ πρὸς τοὺς Μητροπολίτας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, τὸ σχετικὸν τοῦτο τῆς λαϊκῆς ἀντιπροσωπείας. Ἐπειτα δὲ τὴν μὴ παρουσίαν ἀντιπροσώπων ἐκ τῶν εἰρημένων ἐπαρχιῶν δὲν ἔπρεπεν ἀμέσως ἢ ἐκλογικῇ Συνέλευσις νὰ σπεύσῃ νὰ ἐρμηνεύσῃ ὡς καὶ κατ' ἀρχὴν μὴ ἀποδοχὴν ἢ ἀπορριψιν τοῦ δικαιώματος ὑπὸ τῆς Ἑλλην. Κυβερνήσεως, ὑπὸ τὴν ἔγκρισιν τῆς ὁποίας ἐτέθη.

Τοῦτο δὲ τοσοῦτω μᾶλλον ὄφειλε ὅσῳ οὐ μόνον πολλοὶ ἱεράρχαι τῶν εἰρημένων ἐπαρχιῶν, ἀλλὰ καὶ οὐκ ὀλίγοι ἐκ τῶν κοινοτικῶν ἀρχῶν ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν τούτων ἐζήτουν μικρὰν τῆς ἐκλογῆς ἀναβολήν, ἀκριβῶς ἵνα παραστῶσιν ἀντιπρόσωποι ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν ἐν τάξει ἐκλεγόμενοι. Ὅτι κακῶς ἠρμήνευσε τὰ πράγματα ἡ ἐκλογικὴ Συνέλευσις, ἀποδεικνύουσι περιφανῶς αἱ γενόμεναι ἐκλογαὶ ἐν Καλλιπόλει καὶ ἐν Κυζίκῳ, ἴσως καὶ ἀλλαχοῦ τῶν Ἑλληνοκρατουμένων μερῶν, καθ' ὧν ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις δὲν ἀντέταξέ τι, οἱ δὲ ἐν τοῖς Πατριαρχείοις ἐκλέκτορες ἐδέχθησαν τοὺς τοιοῦτους ἀντιπροσώπους καίπερ προερχομένους ἐξ Ἑλληνοκρατουμένων μερῶν, περιλίπτοντες οὕτως εἰς ἀντίφασιν καταφανῆ. Παραλείπομεν ἄλλας τινὰς τῆς ἐκλογικῆς Συνελεύσεως πλημμελείας, ποιουμένης τοιαύτην χρῆσιν τοῦ ἐκχωρηθέντος αὐτῇ δικαιώματος περὶ τὸ ζήτημα τῆς ἀπαρτίας, ὥστε νὰ διορίζῃ ἡ αὐτὴ συνεδριάζουσα πρὸς ἐκλογήν Πατριάρχου ἀντιπροσώπους ὀφείλοντας νὰ ἐκλεγῶσιν ὑπὸ τῶν ἐπαρχιῶν ἢ ὑπὸ τῶν συντεχνιῶν πρὸς συμπλήρωσιν τῆς ἀπαρτίας, ὡς αὕτη ἐξεδέχετο αὐτήν.

Ὡς πρὸς δὲ τὴν βίαν καὶ τὰς πιέσεις, μὴ ἐκδοθέντων εἰσέτι τῶν ἐπισήμων τῆς Συνελεύσεως πρακτικῶν δὲν δυνάμεθα νὰ κρίνωμεν

ἐπαρκῶς ἀπὸ μακρὰν τὰ ἐν τῇ Συνελεύσει λαβόντα χώραν. Ἐκ τῶν ἐν τῷ τύπῳ ὅμως δημοσιευθέντων πρακτικῶν, καὶ ἐξ ὅσων παρ' αὐτοπτῶν ἠκούσαμεν κρίνοντας, λέγομεν ἐκ κεφαλαίῳ ὅτι τὸ περιβάλλον, ὑφ' ὃ διεξήχθη ἡ ἐκλογή τοῦ Μελετίου, ἂν μὴ ἐνέπνεε τὸν τρόμον, πάντως ὅμως ἤσκει μεγάλην ἐπιβολήν, ὡς ἐκ τῶν παρισταμένων ἀμυντόρων καὶ τῶν ποικίλων ἐγκαθέτων, ὠρουμένων καὶ ἀπειλούντων ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῶν Πατριαρχείων καὶ ἀπαιτούντων τὴν ψήφισιν τοῦ Μελετίου. Καὶ εὐρέθησαν μὲν ἀντιπρόσωποι τολμήσαντες νὰ διαμαρτυρηθῶσι κατὰ τῆς τοιαύτης ἐκλογῆς ὡς ἐκκλησιαστικῶς μὲν ἀθέσμου, κοινοβουλευτικῶς δὲ ἀνόμου, ὡς οἱ ἀντιπρόσωποι τῆς Τραπεζοῦντος, ἀλλ' οἱ τοιοῦτοι ἐξηναγκασθησαν νὰ ἀποχωρήσωσι τῆς αἰθούσης μετὰ τοῦ ἀντιπροσώπου τῆς Κυζίκου. Θὰ ἐγίνοντο δέ, κατ' αὐθεντικὰς ἐκ Κων)πόλεως εἰδήσεις, καὶ θύματα χειροδικίας προσβαλόμενοι ὑπὸ τῶν ἐγκαθέτων, ἂν μὴ ὁ Τοποτηρητὴς ἐνήργει, ὅπως συνοδευθῶσι μέχρι τῆς ἐξωθύρας τῶν Πατριαρχείων ὑπὸ Πατριαρχικῶν κλητήρων. Ἐπειδὴ δὲ παρὰ πάντα ταῦτα ἡ ὑποψιφιότης τοῦ Μελετίου δὲν εὕρισκεν ἀποδοχὴν, διότι οὗτος κατὰ τὴν ἀποσφράγισιν τῶν δελτίων ἔλαβε δύο μόνον ψήφους ἐκ τῶν Ἀρχιε-

ρέων, οἱ δὲ παρόντες Ἀρχιερεῖς δὲν συνεπά-
θουν οἱ πλείστοι πρὸς αὐτόν, ἐπειδὴ ὁ Ἀμα-
σείας ἐφαίνετο ἔχων ἐξησφαλισμένην τὴν ἐκ-
λογὴν, ἄλλως τε καὶ ὡς διαθέτων ἑτέρας τέσ-
σαρας ψήφους ἐπαρχιακῶν Ἀρχιερέων, τῶν
Μητροπολιτῶν Κώου, Δυρραχίου, Ἀγγιάλου
καὶ Μεσημβρίας, ἐζητήθη καὶ ἐγένετο ἐν τῇ
Συνελεύσει διάλειμμα πρὸς παρασκηνιακὴν
ὑπὲρ τοῦ Μελετίου ἐνέργειαν. Κατὰ τὸ διά-
λειμμα τοῦτο ἀμύντορες καὶ ἐκλέκτορες δι'
ἀπειλῶν, ἐπαγγελιῶν, κραυγῶν καὶ πολυει-
δῶν ἄλλων πιέσεων ζητοῦσι νὰ ἐπιβάλωσιν
εἰς πάντα τὴν ἐκλογὴν τοῦ Μελετίου. Ἀπε-
σταλμένος τῶν ἐκλεκτόρων ἀπαιτεῖ παρὰ τοῦ
Μητροπολίτου Ἀμασείας νὰ ἀποσύρῃ τὴν
ὑποψηφιότητα αὐτοῦ ὑπὲρ τοῦ Μελετίου ὑπο-
δεικνύων εἰς αὐτόν ὅτι, ἂν δὲν πράξῃ τοῦτο,
θὰ ἀποκλεισθῇ τοῦ λαϊκοῦ ψηφοδελτίου μὴ
συμπεριλαμβανόμενος μεταξὺ τῶν τριῶν ὑπο-
ψηφίων. Οὕτως ὁ Ἀμασείας ἐξηναγκάσθη
ἐπὶ τέλους νὰ ψηφίσῃ τὸν Μελέτιον, ἀπολέ-
σας τὴν ἄλλως ἐξησφαλισμένην ἐκλογὴν, ἂν,
ἐννοεῖται, τὰ πράγματα ἐχώρουν ἀβιάστως,
καὶ αὐτὸς δὲν ἐλιποψύχει, ἀλλ' ἐνεδείκνυε μεῖ-
ζον σθένος.

Καὶ ἐξ ἐπόψεως λοιπὸν τῶν Γενικῶν Κα-
νονισμῶν δὲν εὐοδοῦται ἡ ἐκλογὴ τοῦ Μελε-

τίου, ὅλως παρατύπως καὶ ἀνωμάλως διεξαχ-
θεῖσα. Τὰς παρατυπίας ταύτας ὀφείλει νὰ λαβῇ
ὑπ' ὄψιν ὁ οὕτως ἐκλεγείς Μελέτιος. Διότι καὶ
ἀρκετὴν εὐφυΐαν ἔχει, καὶ τοῦ κύρους τῶν ἱε-
ρῶν κανόνων παρίσταται ἀντεχόμενος, καὶ τῆς
αὐτοδιοικήσεως καὶ αὐτενεργείας τῆς Ἐκκλη-
σίας ὑπέρμαχος παρέστη, ὀρθὰς περὶ αὐτῆς
προενεγκὼν δόξας ἐν τῷ περὶ Ἐκκλησίας ὑπο-
μνήματι αὐτοῦ. Ὡς γνώστης λοιπὸν τῶν κα-
νόνων καὶ ὡς γράψας ὑπὲρ τῆς ἐξυψώσεως τῆς
Ἐκκλησίας εἰς τὴν περιοπὴν, εἰς ἣν τάσσουσιν
αὐτὴν οἱ ἱεροὶ κανόνες, ὀφείλει καὶ νὰ γινώσκῃ
καὶ νὰ σεβασθῇ τὴν θεμελιώδη περὶ ἐπισκόπων
κανονικὴν διάταξιν, καθ' ἣν δὲν δικαιούται
νὰ ἀνέλθῃ εἰς τὸν Πατριαρχικὸν Θρόνον, ἐφ'
ὅσον δὲν ἐγκρίνει τὴν ἀνοδὸν, οὐδ' ἀναγνω-
ρίζει αὐτόν ἢ πλειονότης τῶν ἱεραρχῶν τοῦ
Θρόνου, ὧν ἡ «ψῆφος ὀφείλει νὰ κρατῇ»
καὶ ἐν τούτῳ. (Συν. Α'. Νικ. καν. Στ. παράβ.
καὶ Συνοδ. Ἀντιοχ. καν. ΙΘ').

Τὰς περὶ αὐτοτελείας τῆς Ἐκκλησίας γνώ-
μας τοῦ Μελετίου ἐγκρίναντες ἡμεῖς οἱ ὑπὲρ
τῆς αὐτοδιοικήσεως τῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ πολ-
λοῦ ἐργαζόμενοι (ὄρα ἡμετέρας Ἐκκλησίας
καὶ Πολιτείας σελ. 119), οὐδαμῶς ἀνεμένομεν
τὴν παρεξήγησιν, εἰς ἣν ὑπέπεσαν δημοσιο-
γράφοι ἀξιώσαντες παραδόξως, ὅτι ἀντιφά-

σκομεν, διότι, ἀποδεχθέντες πέρουσι τὰς περὶ αὐτοτελείας τῆς Ἐκκλησίας γνώμας τοῦ Μελετίου, δὲν συναποδεχόμεθα σήμερον, ὅτι καὶ ἡ ἐκλογή αὐτοῦ εἶναι ἔγκυρος καὶ κανονική.

Ἐτερος παράγων, λίαν ὑπολογιστέος, εἶναι τὸ μέγα κῦρος καὶ γόητρον, ὅπερ ἀσκεῖ ἐν τῇ Χριστιανωσύνῃ ἀπάση ἢ Μεγάλῃ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία, καὶ ὅπερ πρέπει νὰ περιέπη καὶ περὶ πολλοῦ νὰ ἔχη ὁ ἱεραρχῆς Μελέτιος. Τῷ ὄντι ἡ Μεγάλη τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία εἶνε ἡ ἐκπροσωποῦσα κατ' ἐξοχὴν τὸ ἰδανικὸν τῆς μόνης ἀληθοῦς Ἐκκλησίας, ἡ πιστοτάτη φύλαξ τῶν πρώτων τοῦ Χριστιανισμοῦ παραδόσεων ἢ προκαλοῦσα τὸν σεβασμὸν καὶ τῶν ἑτεροδόξων ἐκκλησιῶν, ὅσαι, ποθοῦσαι νὰ ἀνασυνδέσωσι τὸ νῆμα πρὸς τὴν ἀρχέγονον Ἐκκλησίαν καὶ νὰ περιάψωσι βεβαιότητα μὲν εἰς τὴν πίστιν αὐτῶν, κῦρος δὲ κατὰ τῶν πολλῶν αὐτῶν πολεμίων, ἀποβλέπουσι μετ' εὐλαβείας πολλῆς πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν ταύτην. Εἰς τὸ μέγα τοῦτο τῆς Ἐκκλησίας ταύτης ἀξίωμα ἀπιδὼν καὶ ὁ Ἀρχιεπίσκοπος τῆς ἐν Σουηδία Οὐψάλης, συνέστησε προσοχὴν περὶ τὴν κανονικὴν πλήρωσιν τοῦ Οἴκου. Θρόνου, συνεπινεύσαντος καὶ τοῦ διευθυντοῦ τῆς ἐν Χάλκη Θεολογικῆς Ἀκαδημίας, τοῦ Μητροπολίτου Σελευκείας.

Πόσω τὸ ἀξίωμα τοῦτο θὰ ἀμαυρωθῇ, ὅταν ὁ Μελέτιος, παρὰ τὴν γνώμην τῆς πλειονότητος τῶν ἱεραρχῶν, προτίθεται νὰ ἀναβῇ εἰς τὸν Πατριαρχικὸν Θρόνον, ἐπιμένων δὲ ἀναγκάσῃ αὐτὴν νὰ καθαιρέσῃ αὐτόν; Πόσω δὲ θὰ κλονισθῇ τὸ κῦρος τῆς Μεγάλῃς Ἐκκλησίας, ὅταν, τοῦ Μελετίου μὴ ὑποτασσομένου καὶ περαιτέρω εἰς τὴν κατ' αὐτοῦ ψῆφον τῆς Ἐκκλησίας, ἀναγκάσῃ τὴν ἱεραρχίαν νὰ προβῇ εἰς ἀποκήρυξιν αὐτοῦ στηλιτεύουσα αὐτόν καὶ ὡς σχίσματος δημιουργόν; Λαμβανομένου δὲ πρὸ ὀφθαλμῶν ὅτι τὰ ἐκκλησιαστικὰ παρ' ἡμῖν εἶναι συνυφασμένα μετὰ τῶν ἐθνικῶν, ὁποίας ἐθνικῆς βλάβης θὰ ἀποβῇ δημιουργὸς ὁ Μελέτιος οὗτος, ὅταν τὸ Ἐκκλησιαστικὸν σχίσμα παρακολουθήσῃ κατ' ἀνάγκην καὶ ἐθνικὴ διαίρεσις καὶ καταστροφή; Φιλοδοξεῖ λοιπὸν ὁ Μελέτιος ἐν τῷ εἰκοστῷ αἰῶνι νὰ ἀνανεώσῃ τὸ πρόσωπον καὶ τὰ ἔργα τοῦ πάλαι Λυκοπόλεως Μελετίου, ὅστις παρέσχεν πράγματα τὸν 4ον αἰῶνα εἰς τὴν Ἐκκλησίαν Ἀλεξανδρείας, δημιουργήσας τὸ ἐξ αὐτοῦ κληθὲν Μελετιανὸν σχίσμα διὰ χειροτονίας ἰδίου κλήρου ἐν ᾧ 28 ἐπίσκοποι, καὶ ἀπασχολήσας ἐπὶ πολὺ τὴν μεγάλην τῆς Νικαίας Σύνοδον, τὴν στερήσαν αὐτὸν τῶν ἐπισκοπικῶν αὐτοῦ δικαίων; Δὲν τὸ πιστεύομεν, ἢ μᾶλλον δὲν θέλομεν νὰ τὸ

πιστεύσωμεν. Γρηγόριος ὁ Ναζιανζηνὸς παραιτηθεὶς τὸν Οἰκουμενικὸν Θρόνον, διὰ νὰ ἄρῃ τὴν γενηθεῖσαν παρὰ τοῖς ἀρχιερεῖσι περὶ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ διάστασιν, καὶ εἰπὼν «αἴροῦμαι παθεῖν ὅ,τι ἂν θούλεσθε, καίπερ ἄθῶος ὢν, τῆς ὑμῶν ἕνεκεν ὁμολοίας» εἶναι παράδειγμα πολλῶ μᾶλλον ἀξιομίμητον.

Σημ. Ἐν σελίδι 8 στιχ. 18 ἀντὶ *κανολόγος* ἀναγνωστέον *κανονολόγος*.

ΕΡΓΑ ΤΟΥ ΙΔΙΟΥ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΣ

Τὸ κακὸν παρὰ Πλάτωνι. Τμῆμα Α'. Ἐννοια τοῦ κακοῦ. Ἐν Ἀθήναις 1896.

Τὸ κακὸν παρὰ Πλάτωνι. Τμῆμα Β'. Ἀρχὴ τοῦ κακοῦ. Ἐν Κωνσταντινουπόλει 1897.

«Ὁ συγγραφεὺς ἐπραγματεύθη τὰ δύσκολα ταῦτα ζητήματα μετ' ὀξυνοίας (Scharfsinn) καὶ κατεδείκνυται συγχρόνως ἐντριβὴς περὶ τὴν οἰκείαν Γερμανικὴν φιλοσοφικὴν φιλολογίαν» (Lauchert ἐν τῇ Revue Internationale τοῦ Michaud ἔτος 1897 Ὀκτωβρίου-Δεκεμβρίου).

Ἡ τοῦ Πλάτωνος θεωρία τῆς γνώσεως.
(Πραγματεία βραβευθεῖσα ἐν τῷ Σουτσειῷ φιλοσοφικῷ διαγωνισμῷ ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ).
Ἐν Ἀθήναις 1903.

«...Οὕτω διὰ τῆς συγγραφῆς τοῦ καθηγητοῦ κ. Ἀνδρούτσου, γράφει ὁ ἐπιφανὴς καθηγητὴς τῆς ἱστορίας καὶ φιλοσοφίας τοῦ ἐν Λειψίᾳ Πανεπιστημίου Heinze προάγει κατὰ τρόπον καθαρῶτατον ἢ κατανόησις τῶν Πλατωνικῶν ἔργων. Συγχρόνως οὐδὲν καίριον παρέλιπεν ἐν τῷ ἔργῳ ἐμφαίνων ἅμα καὶ λαμπρὰν γνώσιν νῆς Γερμανικῆς φιλοσοφίας, ὅπερ βλέπομεν οἱ Γερμανοὶ λίαν εὐχαρίστως». (Ἐκκλ. Ἀλήθεια ἔτος 1902, σελ. 536).

Τὸ κῦρος τῶν Ἀγγλικῶν χειροτονιῶν ἐξ ἐπόψεως ὀρθοδόξου. Ἐν Κωνσταντινουπόλει 1903.

Ὁ Krüger ἐν Jahresbericht 1903 χαρακτηρίζει αὐτὸ ὡς «wertvoll» = πλήρες ἀξίας. Μετεφράσθη καὶ ἄλλοτε εἰς τὴν Ἀγγλικὴν γλῶσσαν, ἐσχάτως δὲ λίαν φιλοκάλως ὑπὸ τοῦ Κου F. W. Drowes Campbell, τοῦ συγγραφέως τοῦ περὶ Ἀπολλωνίου τοῦ Τυανέως περισπουδάστου ἔργου.

Συμβολικὴ ἐξ ἐπόψεως Ὀρθοδόξου. Ἐν Ἀθήναις 1901.

Ὁ κ. Χρῆστος Ἀνδρούτσος, καθηγητὴς τῆς ἐν Χάλκῃ Θεολογικῆς Σχολῆς παρὰ τὴν Κων)πολιν εἶναι γνωστὸς ἐν Ἀνατολῇ ὡς αὐθεντικὸς θεολόγος καὶ τὰ ἔργα αὐτοῦ ἔχουσιν εὐρεῖαν διάδοσιν παρὰ τοῖς Ἕλλησι. Ὁ Ἕλλην λόγιος γνώστης ἀκριβῆς τῶν συμβολικῶν βιβλίων τῆς ἁγίας Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, γινώσκει καλῶς καὶ τὴν ξένην (Γερμανικὴν) τῆς Συμβολικῆς φιλολογίας καὶ οὐ μόνον σαφέστατα καὶ δικαίως ἐκτίθησι τὴν διδασκαλίαν τῆς Ἀνατολικῆς ἐκκλησίας, ἀλλὰ καὶ ἀνασκευάζει, ὅπου ἀνάγκη, τὰς δόξας τῶν ἐρμηνευτῶν τῆς Δύσεως περὶ τὰ ζητήματα τῆς Συμβολικῆς. Τὸ βιβλίον τοῦτο τοῦ καθηγητοῦ κ. Χρ. Ἀνδρούτσου γεγραμμένον ὄν μετὰ πλήρους κατανοήσεως τῶν πραγμάτων καὶ βασίμου γνώσεως τῆς ἐν τῇ Δύσει φιλολογίας τῆς Συμβολικῆς ἀνάγκη νὰ εἰσαχθῇ εἰς τὴν βιβλιοθήκην παντὸς θεολόγου γινώσκοντος τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν». (Ἐκκλ. Εἰδήσεις, ἐπίσημον ὄργανον τῆς Ῥωσικῆς Συνόδου. Τεύχ. 28 Μαρτ. 1904).

Αἱ βάσεις τῆς ἐνώσεως τῶν Ἐκκλησιῶν. Ἐν Κωνσταντινουπόλει 1905.

Μετεφράσθη εἰς τὴν Ἀγγλικήν.

«Ὁ καθηγητὴς κ. Ἀνδροῦτσος γράφει μετὰ ἐναρ-
γοῦς καὶ λίαν ἰσχυρᾶς ἀγάπης ὑπὲρ τῶν Ἀγγλων χρι-
στιανῶν καὶ μετὰ θαυμασίως ἀκριβοῦς ἐκτιμήσεως
(τὰ πάντα ἐξετάζονται) τῶν θρησκευτικῶν ἰδεῶν καὶ
ἀρχῶν. Συγχρόνως χειρίζεται τὸ ζήτημα μετ' ἰδιαζού-
σης εἰλικρινείας ἐξ ἐπόψεως ὀρθοδόξου, ἡ δὲ ἀρμο-
διότης αὐτοῦ ὡς θεολόγου δὲν δύναται νὰ συζητηθῇ·
ὁ συνδυασμὸς οὗτος τῆς ἀγάπης, τῆς εἰλικρινείας καὶ
τῆς γνώσεως καθιστῶσι τὸ διάγραμμα τοῦτο ἀξιωμα-
τικῶς πολὺτιμον καὶ ἡμεῖς συνιστῶμεν αὐτὸ εἰς
τὴν προσεκτικὴν μελέτην τῶν Ἀγγλων ἰδίως. (Reu-
nion Magasin σελ. 133 Μάϊος 1910). *Τὸ ἔργον
τοῦτο εἶναι τὸ σπουδαιότατον ἐκ πάντων τῶν
κατὰ διαφόρους καιροὺς ἐμφανισθέντων τὸ πραγ-
ματευόμενον περὶ τῆς ἐνώσεως τῆς Ἀγγλικανι-
κῆς καὶ τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας.*»

*Δογματικὴ τῆς Ὀρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκ-
κλησίας. Ἐν Ἀθήναις 1907.*

«Σαφήνεια τῆς ἐκθέσεως, μετριοπάθεια τῆς γλώσ-
σης, ἀπλότης ἐν τῇ κατανομῇ τῆς ὕλης, δικαία με-
τριοπάθεια ἐν ταῖς κρίσεσι ταῖς ἀναφερομέναις εἰς
τὰ ἐναντία θρησκευτικὰ συστήματα». (Revue Bene-
dictine 1907 σελ. 560).

«Ὁ κ. Ἀνδροῦτσος εἶνε εὖ καὶ καλῶς ὁ πρῶτος
Ἕλλην ὁ δούς ἡμῖν ἐγχειρίδιον τῆς Θεολογίας πλη-
ρες. Ἡ δευτέρα ιδιότης ἡ διακρίνουσα τὸ ἔργον
τοῦτο εἶνε ἡ σαφήνεια (la clarté). Συνήθως
ἄνευ πολλοῦ κόπου ἀντιλαμβάνεται τις ὅτι λέγει ὁ
συγγραφεὺς καὶ ἰδίως περὶ τῶν ζητημάτων τῶν ἀνα-
φερομένων εἰς τὰς μεταξὺ τῶν Ἐκκλησιῶν ἀντιθέ-
σεις. Ἀδιστακτῶς λέγομεν ὅτι ἐν τοῖς τρισὶ μεγά-
λοις τόμοις τοῦ Μακαρίου ὑπάρχει ὀλιγωτέρα ἀλη-
θῆς θεολογία ἢ ἐν ταῖς 450 σελίσιν τοῦ κ. Ἀνδρού-
τσου (il y a moins de veraie theologie)». (Echo d'
Orient Μάϊος 1908 ἀριθ. 70).

Ἐκκλησία καὶ Πολιτεία ἐξ ἐπόψεως Ὁρθοδόξου. Ἐν Ἀθήναις 1920.

Ἐν τῷ σπουδαίῳ περιοδικῷ Byzantinisch-Neugriechische Jahrbücher» ἐδημοσιεύθη τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1921 σελὶς 269 ἢ ἐξῆς περὶ σχέσεως Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας κρίσις.

«Τὸ περὶ σχέσεως Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας ἐν τῇ αὐξηθείσῃ Ἑλλάδι ζήτημα ἐγένετο ἐν τῷ τελευταίῳ χρόνῳ λίαν φλέγον καὶ προῦκάλεσε πρὸς λύσιν αὐτοῦ εὐπρόσωπον σειρὰν συγγραμμάτων. Μεταξὺ τούτων ἐξέχει, διὰ τὸ ἱστορικὸν αὐτοῦ πνεῦμα, τὴν λεπτότητα τῆς παρατηρήσεως καὶ τὴν βάσιμον αὐτοῦ πολεμικὴν τὸ ἔργον τοῦ καὶ φιλοσοφικῶς μεμορφωμένου καθηγητοῦ τῆς Θεολογίας ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ Ἀθηνῶν κ. Χρ. Ἀνδρούτσου «Ἐκκλησία καὶ Πολιτεία ἐξ ἐπόψεως Ὁρθοδόξου».

ΕΡΓΑ ΤΟΥ ΙΔΙΟΥ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΣ

Ἐν μάθημα περὶ προπατορικῷ ἁμαρτήματος. Ἐν Κωνσταντινουπόλει 1896.

Δεύτερον μάθημα περὶ προπατορικῷ ἁμαρτήματος. Ἐν Κωνσταντινουπόλει 1896.

Λόγος εἰς τὴν ἑορτὴν τῶν τριῶν Ἱεραρχῶν, ἐκφωνηθεὶς ἐν Γαλαζίῳ 1898.

Ἐτερος λόγος περὶ τῆς ἱστορικῆς σημασίας τῆς ἑορτῆς τῶν τριῶν Ἱεραρχῶν 1906.

Δογματικαὶ μελέται. Α'. Ὁ ὑφηγητὴς τῆς Θεολογίας κ. Κ. Δυοβουνιώτης ἐξεταζόμενος εἰς τὴν Δογματικὴν καὶ εἰς τὴν Λογικὴν. Ἐν Ἀθήναις 1907.

Δογματικαὶ μελέται. Β'. Ἡ μετὰ τὰς ἐξετάσεις δικαιολογία τοῦ κ. Δυοβουνιώτου καὶ ἡ κρίσις τοῦ κ. Μπαλάνου.

Ψυχολογία καὶ Λογικὴ, ἔργα βραβευθέντα ἐν τῷ διαγωνισμῷ τῶν διδακτικῶν βιβλίων 1908.

Οἱ Πατριάρχαι τῆς Ἀλεξανδρείας καὶ τὸ Σιναῖτικὸν Μετόχιον 1907.

Κριτικὴ τῶν θεμελιωδῶν δοξῶν τῆς Στωϊκῆς φιλοσοφίας 1909.

Οἰκογένεια καὶ Πολιτεία 1911.

Ὁ περὶ Τολστόη Λόγος ὃ ἐν τῷ Παρνασσῷ ἐκφωνηθεὶς 1911.

Φρειδερῖκος Νίτσε 1911.

Αἱ θεωρίαι τῆς προσοχῆς. Ἀθήναι 1911.

Ἡ ψυδώνυμος κρίσις τοῦ κ. Μ. Εὐαγγελίδου. -Ἀθήναι 1912.

Κλῆρος καὶ Θέατρον. Ἀθήναι 1913.

Λόγος εἰς τὴν ἑορτὴν τῶν τριῶν Ἱεραρχῶν, ἐντολῇ τῆς Πανεπιστημιακῆς Συγκλήτου. Ἀθήναι 1917.

H. Bergson τὸ φιλοσοφικὸν σύστημα. (Ἀπόσπασμα ἐκ τῆς ἐπετηρίδος τοῦ Πανεπιστημίου) 1917.

Ἐκκλησία καὶ Πολιτεία ἐξ ἐπόψεως Ὁρθοδόξου 1920.

Λόγος πανηγυρικὸς εἰς τὸν Πατριάρχην Γρηγόριον τὸν Ε'. Ἐντολῇ τῆς ἐπιτροπείας τῆς Ἐκατονταετηρίδος τῆς Ἑλλην. ἐπαναστάσεως, 1921.